समकालीन विषय आणि ख्रिस्ती धर्मशास्त्र - भाग १

(Contemporary Topics and Christian Theology - Part 1)

विश्वासाची खात्री

धार्मिक जीवन

देवाचे मंदिर

धर्मसुधारणा

संतांचे दिवस

जागतीक सेवा दिवस

सेवेतील भागीदारी

प्रभूचा मार्ग

मानीव अपेक्षा आणि दैवी योजना

प्रभुची कबुली

रेव्ह. गणेश बर्वे

अनुक्रमणिका

१. संत थोमा आणि खात्रीपूर्वक विश्वासाची आवश्यकता
२. विश्वासाने धार्मिक जीवनाची सुरुवात होते
३. देवाचे मंदिर
४. धर्मसुधारणा: कृपेने तारण आणि ज्ञानाची किल्ली
५. सर्व संतांचा दिवस: स्मरण, प्रेरणा आणि आशेचा संदेश
६. मोठी आज्ञा आणि जागतिक सेवा दिवस
७. महिला आणि पुरुषांची सेवाकार्यामध्ये भागीदारी
८. प्रभूचा मार्ग
९. मानवी अपेक्षा व प्रभूची योजना
१०. येशू ख्रिस्ताची उत्तम कबुली
११. लेखकाचे मनोगत

पहिली आवृत्ती मे २०२६

प्रस्तावना

मानवी जीवन हे प्रश्न, शोध, संघर्ष, विश्वास आणि आशेचा प्रवास आहे. प्रत्येक काळात माणूस सत्य, तारण, न्याय, प्रेम आणि जीवनाचा अर्थ शोधत आलेला आहे. ख्रिस्ती विश्वास या शोधाला उत्तर देतो आणि प्रभू येशू ख्रिस्तामध्ये देवाचे प्रेम, कृपा आणि उद्धारकार्य प्रकट करतो. प्रस्तुत पुस्तकातील लेख आणि चिंतन हे अशाच विश्वासप्रवासाला दिशा देणारे आहेत.

या पुस्तकामध्ये समाविष्ट केलेले विषय हे केवळ धार्मिक माहिती देणारे नाहीत, तर आजच्या समाजजीवनाशी आणि विश्वासणाऱ्यांच्या दैनंदिन अनुभवांशी जोडलेले आहेत. "संत थोमा आणि खात्रीपूर्वक विश्वासाची आवश्यकता" या विषयातून संशयातून खात्रीकडे जाणाऱ्या विश्वासाचा प्रवास स्पष्ट होतो. विश्वास हा अंधानुकरण नसून देवाच्या अनुभूतीवर आधारित असलेला जीवनानुभव आहे, हे या चिंतनातून अधोरेखित केले आहे.

"विश्वासाने धार्मिक जीवनाची सुरुवात होते" हा विषय विश्वासाच्या मूलभूत महत्त्वावर प्रकाश टाकतो. ख्रिस्ती जीवनाची सुरुवात विधींपेक्षा विश्वासातून होते आणि तो विश्वास माणसाला देवाशी नव्या नात्यामध्ये आणतो. "देवाचे मंदिर" या विषयात देवाचे निवासस्थान म्हणून मानवी जीवन आणि विश्वाससमुदाय यांचा विचार करण्यात आला आहे. देव केवळ दगडी इमारतीत मर्यादित नसून विश्वासणाऱ्यांच्या जीवनात कार्य करतो, हा संदेश येथे मांडला आहे.

"धर्मसुधारणा: कृपेने तारण आणि ज्ञानाची किल्ली" या लेखामध्ये ख्रिस्ती धर्मसुधारणेच्या ऐतिहासिक आणि आध्यात्मिक महत्त्वाचा विचार केला आहे. तारण हे मानवी कर्माने नव्हे तर देवाच्या कृपेने प्राप्त होते, ही सुवार्तेची मध्यवर्ती शिकवण आजही तितकीच आवश्यक आहे. त्याचबरोबर सत्याचे ज्ञान आणि पवित्र शास्त्राचे महत्त्व यावरही प्रकाश टाकण्यात आला आहे.

"सर्व संतांचा दिवस" हा विषय विश्वासाच्या वारशाचे स्मरण करून देतो. संतांचे जीवन हे केवळ इतिहास नसून आजच्या विश्वासणाऱ्यांसाठी प्रेरणा, धैर्य आणि आशेचा संदेश आहे. "मोठी आज्ञा आणि जागतिक सेवा दिवस" या लेखामध्ये प्रेम, सेवा आणि मानवतेची जबाबदारी यांचा ख्रिस्ती दृष्टिकोनातून विचार केला आहे. देवप्रेम आणि शेजारप्रेम यांचा अविभाज्य संबंध येथे स्पष्ट करण्यात आला आहे.

"महिला आणि पुरुषांची सेवाकार्यामध्ये भागीदारी" हा विषय मंडळीतील समान सहभाग, सहकार्य आणि देवाच्या कार्यातील एकात्मतेचा संदेश देतो. देवाचे राज्य उभारण्याच्या कार्यात स्त्री आणि पुरुष दोघेही देवाने दिलेल्या वरदानांद्वारे सहभागी होतात, ही बायबलमधील समावेशक दृष्टी या लेखामध्ये मांडली आहे.

"प्रभूचा मार्ग" हा विषय ख्रिस्ती शिष्यत्व, आज्ञाधारकता आणि आध्यात्मिक चाल यांवर आधारित आहे. प्रभूचा मार्ग हा केवळ धार्मिक मार्ग नसून न्याय, सत्य, प्रेम आणि सेवाभाव यांचा जीवनमार्ग आहे. "मानवी अपेक्षा व प्रभूची योजना" या चिंतनातून माणसाच्या मर्यादित अपेक्षा आणि देवाची व्यापक योजना यांतील फरक समजावून सांगितला आहे. अनेकदा देवाची योजना मानवी विचारांपेक्षा वेगळी असली तरी ती अंतिमतः कल्याणकारी असते, हा विश्वास येथे दृढ केला आहे.

शेवटचा विषय "येशू ख्रिस्ताची उत्तम कबुली" हा ख्रिस्ती साक्षीदार जीवनाचा केंद्रबिंदू आहे. सत्यासाठी उभे राहणे, विश्वासाची कबुली देणे आणि ख्रिस्ताच्या मार्गावर चालणे याचे महत्त्व या लेखातून अधोरेखित केले आहे. शेवटी लेखकाने आपले अनुभव आणि मनोगत व्यक्त केले आहे.

हे पुस्तक मंडळीतील विश्वासणारे, बायबल अभ्यासक, धर्मशास्त्राचे विद्यार्थी, उपदेशक आणि सेवाकार्यात सहभागी असणाऱ्या सर्वांसाठी उपयुक्त ठरेल, अशी आशा आहे. प्रत्येक विषय वाचकाला केवळ विचार करायला लावणार नाही, तर विश्वासामध्ये वाढण्यास, समाजाशी संवेदनशील राहण्यास आणि प्रभूच्या सेवेसाठी स्वतःला समर्पित करण्यास प्रेरित करेल.

या पुस्तकातील सर्व लेख प्रभूच्या वचनावर आधारित असून आजच्या भारतीय आणि सामाजिक संदर्भात विश्वासाचा अर्थ समजून घेण्याचा प्रयत्न करतात. देवाची कृपा, सत्य आणि प्रेम यांचा अनुभव प्रत्येक वाचकाला या पुस्तकाद्वारे नव्याने मिळो, ही प्रार्थना.

रेव्ह. गणेश बर्वे
ख्राईस्ट चर्च, सि. एन. आय.
बस स्टँड समोर, हिंगणघाट
जिल्हा वर्धा – ४४२३०१
मोबाईल - ९६६५४२९७३७

१. संत थोमा आणि खात्रीपूर्वक विश्वासाची आवश्यकता

प्रस्तावना

भारतातील ख्रिस्ती परंपरेमध्ये संत थोमा यांचे स्थान अत्यंत महत्त्वाचे आहे. तो केवळ प्रभू येशूचा शिष्य नव्हता, तर "खात्री करून विश्वास ठेवणारा" व्यक्ति म्हणून ओळखण्यात आला होता. प्रभू येशूच्या पुनरुत्थानाबद्दल त्याने प्रश्न विचारले होते आणि सत्याची खात्री झाल्यानंतरच विश्वास ठेवला होता. त्यामुळे त्याला "संशय घेणारा थोमा" असे म्हटले जाते; परंतु प्रत्यक्षात तो सत्य शोधणारा आणि विचारपूर्वक विश्वास ठेवणारा होता. आजच्या समाजात अंधश्रद्धा, अफवा, खोट्या धार्मिक दाव्यांचा प्रभाव आणि विचार न करता कोणत्याही गोष्टीवर विश्वास ठेवण्याची प्रवृत्ती वाढत आहे. अशा परिस्थितीत संत थोमाचे जीवन विश्वासणाऱ्यांसाठी प्रेरणादायी ठरते. त्याच्या जीवनातून आपण शिकतो की प्रश्न विचारणे, सत्य शोधणे आणि खात्री करून विश्वास ठेवणे हे खऱ्या श्रद्धेचे लक्षण होय.

१. संत थोमाचा भारतप्रवास आणि ऐतिहासिक परंपरा

मंडळीच्या सुरुवातीच्या परंपरेनुसार प्रभूच्या शिष्यांनी कोणकोणत्या देशात जावे हे ठरवण्यासाठी चिठ्ठ्या टाकल्या होत्या आणि भारतात येण्याची जबाबदारी संत थोमावर आली होती. परंतु सुरुवातीला तो भारतात येण्यास तयार नव्हता, जसे योना निनवेला जाण्यास तयार नव्हता. त्या काळात गुंडाफोरस नावाच्या राजासाठी महाल बांधण्यासाठी कारागीर शोधला जात होता. एका व्यापाऱ्याने संत थोमाला घेऊन भारतात आणले होते आणि त्याला राजा गुंडाफोरसाच्या स्वाधीन केले होते. गुंडाफोरस हा पहिल्या शतकातील ऐतिहासिक राजा मानला जातो. परंपरेनुसार राजाने महाल बांधण्यासाठी दिलेले पैसे संत थोमाने गरिबांना वाटून टाकले होते आणि सुवार्ता सांगण्यास सुरुवात केली होती. राजाला हे समजल्यावर त्याने संत थोमाला तुरुंगात टाकले होते. परंतु नंतर काही घटनांमुळे राजा प्रभावित झाला होता आणि त्याने आपल्या कुटुंबासह बाप्तिस्मा घेतला होता. त्यानंतर संत थोमा अरबी समुद्रामध्ये सोमालीया देशाच्या उत्तरेला येमेन देशाचा भाग असलेल्या 'सोकोत्रा' बेटावर गेला होता आणि इ.स. ५२ मध्ये केरळमध्ये जावून सुवार्ता सांगितली होती. पुढे तो तामिळनाडच्या काही भागांमध्ये जातो आणि तेथेही सुवार्तेचा प्रचार करतो. परंपरेनुसार इ.स. ७२ मध्ये चेन्नईच्या मायलापूर येथे त्याची हत्या करण्यात आली होती.

२. पहिल्या शतकातील दक्षिण भारताची सामाजिक रचना

इतिहासकारांच्या मते, पहिल्या शतकातील दक्षिण भारतातील समाजरचना नंतरच्या कठोर जातीव्यवस्थेपेक्षा वेगळी होती. त्या काळाला "संगम युग" असे म्हटले जाते. समाज भूगोल, व्यवसाय आणि सामाजिक भूमिकांवर आधारित होता. तोलकाप्पियम या पुस्तकामध्ये सांगितल्याप्रमाणे दक्षिण भारताचे पाच भूप्रदेश होते.

- **कुरिंजी (टेकड्या) -** शिकारी आणि अन्न गोळा करणारे लोक
- **मुल्लाई (वन/पशुपालक प्रदेश) -** मेंढपाळ आणि पशुपालक

• **मरुदम (मैदानी प्रदेश) -** शेतकरी आणि कृषी व्यवसाय करणारे

• **नेडल (किनारी प्रदेश) -** मच्छीमार आणि मीठ उत्पादक

• **पालाई (शुष्क प्रदेश) -** योद्धे आणि लुटीवर अवलंबून असलेले गट

त्या काळातील दक्षिण भारताची सामाजिक रचना स्तरित असली तरी सामाजिक गतिशीलता शक्य होती. व्यक्तीचा दर्जा केवळ जन्मावर नाही, तर त्याच्या व्यवसाय, सद्गुण आणि शौर्यावरही अवलंबून होता. त्या काळात समाजात चार प्रमुख गट होते.

• **अरसर -** शासक आणि योद्धा वर्ग

• **अंथनार -** वैदिक विधी करणारे पुजारी आणि विद्वान

• **वाणीगर -** व्यापारी आणि सौदागर

• **वेल्लार -** जमीनदार आणि शेतकरी

३. संत थोमाचा स्वभाव: खात्री करून विश्वास ठेवणे

संत थोमाचे सर्वात महत्त्वाचे वैशिष्ट्य म्हणजे तो अंधपणे विश्वास ठेवणारा नव्हता. त्याने प्रभू येशूच्या पुनरुत्थानाबद्दल खात्री करून घेतली होती आणि नंतर विश्वास ठेवला होता. आज समाजात अनेक लोक ऐकीव गोष्टींवर सहज विश्वास ठेवतात. त्यामुळे अंधश्रद्धा, फसवणूक आणि धार्मिक शोषण वाढते. काही लोक धर्म आणि आध्यात्मिकतेच्या नावाखाली अज्ञानी लोकांची दिशाभूल करतात.

संत थोमाच्या जीवनातून मिळणारे धडे:

• **प्रश्न विचारणे चुकीचे नाही -** विश्वास अधिक दृढ होण्यासाठी प्रश्न विचारणे आवश्यक आहे.

• **सत्याची खात्री करणे गरजेचे आहे -** प्रत्येक गोष्ट विचारपूर्वक तपासली पाहिजे.

• **अंधश्रद्धेपासून सावध राहणे आवश्यक आहे -** खोट्या धार्मिक दाव्यांपासून संरक्षणासाठी विचारशक्ती आवश्यक आहे.

• **विश्वास आणि बुद्धी यांचा समतोल हवा -** खरा विश्वास तर्क आणि सत्याच्या आधारावर उभा असतो.

४. बायबलमधील प्रश्न विचारणाऱ्या व्यक्ती

(अ) मरीया: शंका विचारण्याचे धाडस

जेव्हा देवदूताने मरीया हिला प्रभू येशूच्या जन्माबद्दल सांगितले, तेव्हा तिने प्रश्न विचारला होता (लूक १:३४). शंकेचे समाधान झाल्यानंतरच तिने देवाची इच्छा स्वीकारली होती. यामधून आपण हे शिकतो की देव प्रश्न विचारणाऱ्यांना नाकारत नाही आणि समजून घेतलेला विश्वास अधिक मजबूत असतो.

(आ) ईयोब: संकटातही प्रश्न विचारणारा

ईयोब हा धार्मिक आणि सात्विक मनुष्य होता. मोठ्या संकटात त्याच्या मित्रांनी त्याच्यावर पापाचा आरोप केला होता. परंतु त्याने चुकीच्या विचारांचे समर्थन केले नव्हते. त्याने देवाला प्रश्न विचारले होते आणि सत्य समजल्यावर अधिक दृढ विश्वास ठेवला होता (ईयोब ४२:२). यामधून आपण हे शिकतो की संकटात प्रश्न विचारणे पाप नाही आणि सत्य समजल्यानंतर विश्वास अधिक परिपक्व होतो.

(इ) पेत्र: अनुभवातून दृढ झालेला विश्वास

संत पेत्र हा एक मासे धरणारा सामान्य मनुष्य होता. सुरुवातीला त्याला प्रभूचे दुःख, मरण आणि पुनरुत्थान समजले नव्हते. परंतु नंतर प्रभूच्या कार्याचा उद्देश समजल्यावर त्याचा विश्वास दृढ झाला होता (१ पेत्र १:३). यामधून आपण हे शिकतो की आध्यात्मिक समज हळूहळू विकसित होते आणि अनुभवातून विश्वास अधिक मजबूत बनतो.

५. आजच्या समाजासाठी संत थोमाचा संदेश

आज अनेक लोक विचार न करता कोणत्याही गोष्टीवर विश्वास ठेवतात. सोशल मीडिया, अंधश्रद्धा, खोटे चमत्कार आणि धार्मिक अफवा यांमुळे लोकांची दिशाभूल होते. अशा परिस्थितीत संत थोमाचा संदेश अत्यंत महत्त्वाचा आहे:

- **विचार करा -** प्रत्येक गोष्ट तपासा आणि समजून घ्या.
- **प्रश्न विचारा -** सत्य शोधण्यासाठी प्रश्न विचारणे आवश्यक आहे.
- **खात्री करून विश्वास ठेवा -** आंधळा विश्वास न ठेवता सत्याची परीक्षा करा.
- **अज्ञानापासून दूर राहा -** ज्ञान आणि समज ही विश्वासाची मजबूत पायाभरणी आहे.

सारांश

संत थोमाचे जीवन भारतीय विश्वासणाऱ्यांसाठी प्रेरणादायी आहे. त्याने दाखवून दिले की खरा विश्वास हा अंधविश्वास नसून सत्य शोधण्याच्या धैर्यावर आधारित असतो. मरीया, ईयोब आणि पेत्र यांच्याप्रमाणे संत थोमानेही प्रश्न विचारण्याचे आणि सत्याची खात्री करून घेण्याचे धाडस केले होते. आजच्या समाजात अंधश्रद्धा, अफवा आणि खोट्या धार्मिक दाव्यांपासून मुक्त होण्यासाठी संत थोमासारखी विचारशील वृत्ती आवश्यक आहे. देवाला आंधळा विश्वास नको, तर समजून घेतलेला आणि खात्रीपूर्वक ठेवलेला विश्वास हवा आहे. म्हणून प्रत्येक विश्वासणाऱ्याने सत्य शोधणारा, प्रश्न विचारणारा आणि विचारपूर्वक विश्वास ठेवणारा बनले पाहिजे.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. संत थोमाच्या स्वभावातील कोणती गोष्ट तुम्हाला सर्वात महत्त्वाची वाटते?

२. प्रश्न विचारणे आणि विश्वास ठेवणे यांचा परस्पर संबंध कसा आहे?

३. आजच्या समाजात अंधश्रद्धेची कोणती उदाहरणे दिसतात?

४. मरीया, ईयोब आणि पेत्र यांच्या जीवनातून आपण काय शिकू शकतो?

५. खात्री करून विश्वास ठेवणे आपल्या वैयक्तिक जीवनात कसे उपयोगी ठरू शकते?

२. विश्वासाने धार्मिक जीवनाची सुरुवात होते.

प्रस्तावना

मानवी जीवनात विश्वासाला अत्यंत महत्त्वाचे स्थान आहे. विश्वासामुळे मनुष्याला नवे जीवन, नवी दिशा आणि आध्यात्मिक आशा प्राप्त होते. बायबलमध्ये अनेक व्यक्तींच्या जीवनातून विश्वासाचे सामर्थ्य दिसून येते. प्रेषितांची कृत्ये १६ अध्यायातील पौल आणि सीलास यांच्या जीवनातील घटना विश्वास, तारण, धैर्य आणि परिवर्तन यांचा सुंदर संदेश देते. या घटनेतून आपण पाहतो की संकटाच्या परिस्थितीतही देवावर विश्वास ठेवणारे लोक इतरांच्या जीवनात परिवर्तन घडवू शकतात. तसेच भारतीय संदर्भात सुवार्ताप्रचाराचे कार्य, दलितांचे धर्मांतर आणि सामाजिक परिवर्तन या विषयांवरही विचार करण्याची आवश्यकता आहे.

१. पौल आणि सीलास यांचा विश्वास

पौल आणि सीलास दुसऱ्या सुवार्ता फेरीदरम्यान फिलिप्पै या रोमन वसाहतीत आले होते. तेथे एक गुलाम मुलगी त्यांच्या मागे येऊन म्हणत होती, "हे लोक परात्पर देवाचे सेवक आहेत, जे तुम्हाला तारणाचा मार्ग सांगतात" (प्रेषितांची कृत्ये १६:१६-१७). तिच्यामध्ये भविष्य सांगण्याचा आत्मा होता आणि तिच्या मालकाला तिच्याद्वारे आर्थिक फायदा होत होता. पौलाने त्या आत्म्याला प्रभू येशूच्या नावाने तिच्यातून निघून जाण्याची आज्ञा दिली होती आणि ती मुलगी मुक्त झाली होती. पण त्यामुळे तिच्या मालकाचा आर्थिक फायदा बंद झाला होता. म्हणून त्याने पौल आणि सीलास यांच्यावर खोटे आरोप करून त्यांना तुरुंगात टाकले होते.

या घटनेतून दिसून येणाऱ्या गोष्टी

- सुवार्ताप्रचारासाठी कार्य करणाऱ्यांना विरोध सहन करावा लागतो.
- आर्थिक स्वार्थ अनेकदा धार्मिक आणि सामाजिक विरोध निर्माण करतो.
- देवाचे कार्य करताना संकटे येतात, परंतु देव आपल्या लोकांना सोडत नाही.

२. संकटातही विश्वास टिकविण्याची आवश्यकता

तुरुंगात असतानाही पौल आणि सीलास निराश झाले नव्हते. ते प्रार्थना करत होते आणि देवाची स्तुती करत होते. मध्यरात्री अचानक भूकंप झाला होता आणि तुरुंगाचे दरवाजे उघडले गेले होते. ही घटना दाखवते की खरा विश्वास संकटात अधिक स्पष्टपणे दिसून येतो.

संकटातील त्यांचा आदर्श

- त्यांनी परिस्थितीवर नव्हे तर देवावर विश्वास ठेवला होता.
- त्यांनी भीतीऐवजी प्रार्थना निवडली होती.
- स्वातंत्र्य मिळूनही त्यांनी तुरुंगातून पळ काढला नव्हता.

३. तुरुंग अधिकाऱ्याचे परिवर्तन

तुरुंगाचे दरवाजे उघडल्यावर कैदी पळून गेले असतील असे समजून तुरुंग अधिकारी स्वतःला मारण्यास तयार झाला होता. परंतु पौलाने त्याला थांबवले होते आणि सांगितले होते की, "आम्ही येथेच आहोत." हे पाहून अधिकारी प्रभावित झाला होता. त्याने विचारले "माझे तारण व्हावे म्हणून मी काय करावे?" (प्रेषितांची कृत्ये १६:३०).

त्याच्या प्रश्नामागील कारणे

- त्याला अपराधीपणाची भावना वाटली असावी.
- पौल आणि सीलास निर्दोष असल्याचे त्याला जाणवले असेल.
- संकटातही त्यांचा शांत आणि विश्वासू स्वभाव त्याला आश्चर्यकारक वाटला असावा.
- त्यांच्या जीवनातील देवाची उपस्थिती त्याने अनुभवली असावी.

पौलाने त्याला सांगितले "प्रभू येशूवर विश्वास ठेव; म्हणजे तू आणि तुझे घराणे तारण पावेल." यातून स्पष्ट होते की धार्मिक जीवनाची सुरुवात विश्वासाने होते.

४. भारतीय संदर्भ आणि धर्मांतराचा प्रश्न

भारतीय समाजात धर्मांतराचा विषय अनेकदा वादाचा विषय ठरला आहे. इतिहासातही सुवार्ता सांगणाऱ्यांना विरोध सहन करावा लागला होता.

ऐतिहासिक पार्श्वभूमी

- संत भोमा भारतात सुवार्ता सांगण्यासाठी आला होता. परंपरेनुसार त्याच्या कार्याला विरोध झाला होता.
- १५व्या शतकात कॅथलिक मिशनरी आणि १९व्या शतकात प्रोटेस्टंट मिशनरी भारतात आले होते.
- त्यांनी शिक्षण, आरोग्यसेवा आणि सामाजिक कार्याद्वारे सुवार्ताप्रचाराची सेवा केली होती.

अनेकदा मिशनऱ्यांवर दलितांना आकर्षित करून धर्मांतर घडवून आणल्याचे आरोप केले जातात. परंतु वस्तुस्थिती अशी आहे की:

- दलितांनी सन्मान आणि समानतेच्या शोधात ख्रिस्ती धर्म स्वीकारला होता.
- अस्पृश्यता, सामाजिक बहिष्कार आणि पारंपरिक शोषण यामुळे अनेकांनी धर्मांतराचा मार्ग निवडला होता.
- धर्मांतरामागे मानवी प्रतिष्ठेची आकांक्षा होती.

५. आत्मपरीक्षण आणि सामाजिक परिवर्तनाची गरज

जातिव्यवस्था टिकवण्यासाठी काही लोक मिशनऱ्यांना दोष देतात; परंतु खरी गरज आत्मपरीक्षणाची आहे. विरोध करणाऱ्यांनी विरोध करण्याऐवजी;

- दलितांवरील अत्याचार आणि भेदभाव नष्ट करावा.
- प्रत्येक व्यक्तीला सन्मानाने जगण्याचा अधिकार द्यावा.
- समानता आणि बंधुभाव वाढवावा.

धर्मांतरित लोकांची जबाबदारी

ख्रिस्ती धर्म स्वीकारणे म्हणजे केवळ धर्म बदलने नव्हे तर मनपरिवर्तन देखील आहे. त्यांनी:

- आध्यात्मिक परिपक्वतेमध्ये वाढवले पाहिजे.
- समाजसेवेसाठी पुढे आले पाहिजे.
- सुवार्तेची साक्ष धैर्याने दिली पाहिजे.
- समाजाच्या कल्याणासाठी कार्य केले पाहिजे.

सारांश

पौल आणि सीलास यांच्या जीवनातील घटना आपल्याला शिकवते की विश्वास हा धार्मिक जीवनाचा पाया आहे. संकट, विरोध आणि अन्याय यांच्यामध्येही देवावर विश्वास ठेवणारे लोक इतरांच्या जीवनात परिवर्तन घडवू शकतात. तुरुंग अधिकाऱ्याप्रमाणे अनेक लोक विश्वासू जीवन पाहून देवाकडे आकर्षित होतात. भारतीय समाजातही सामाजिक समानता, मानवी सन्मान आणि प्रेम यांची गरज आहे. धर्मांतराच्या प्रश्नावर आरोप-प्रत्यारोप करण्याऐवजी समाजातील अन्याय दूर करण्याचा प्रयत्न झाला पाहिजे. ख्रिस्ती जीवन हे केवळ नावापुरते नसून सेवा, प्रेम, साक्ष आणि परिवर्तन यांचे जीवन असले पाहिजे.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. पौल आणि सीलास यांच्या जीवनातून विश्वासाविषयी आपण काय शिकतो?
२. संकटाच्या काळात प्रार्थना आणि स्तुतीचे महत्त्व काय आहे?
३. तुरुंग अधिकाऱ्याच्या परिवर्तनामागील मुख्य कारणे कोणती होती?
४. भारतीय समाजात धर्मांतराच्या प्रश्नाकडे कोणत्या दृष्टिकोनातून पाहिले पाहिजे?
५. सामाजिक परिवर्तनासाठी ख्रिस्ती मंडळीची काय जबाबदारी आहे?
६. केवळ धर्मांतर आणि मनपरिवर्तन यामध्ये काय फरक आहे?
७. आजच्या काळात ख्रिस्ती साक्ष कशी प्रभावी होऊ शकते?

३. देवाचे मंदिर

प्रस्तावना

मानवाच्या इतिहासात देवाच्या उपस्थितीचा अनुभव घेण्यासाठी विविध प्रकारची उपासनेची स्थळे निर्माण करण्यात आली होती. यहूदी लोकांसाठी निवासमंडप आणि नंतर यरुशलेमचे मंदिर हे देवाच्या उपस्थितीचे प्रतीक मानले जात होते. परंतु बायबल आपल्याला शिकवते की देव केवळ दगड-मातीच्या इमारतीत मर्यादित राहत नाही. देवाला मनुष्याच्या हृदयात वास करायचा असतो. म्हणूनच मंदिराचा खरा अर्थ समजून घेणे आवश्यक आहे. मंदिर हे भक्तीसाठीचे साधन असले तरी देवाची खरी उपासना सत्याने आणि आत्म्याने केली पाहिजे.

१. निवासमंडपाची सुरुवात

यहूदी लोक मिसर देशातील गुलामगिरीतून मुक्त झाल्यानंतर वाळवंटात सिनाय पर्वताजवळ आले होते. तेथे देवाने मोशेला डोंगरावर बोलावून नियमशास्त्र दिले होते. त्याचबरोबर देवाने एक विशेष आज्ञा दिली होती की "त्यांनी माझ्यासाठी एक पवित्रस्थान बांधावे, म्हणजे मी त्यांच्यामध्ये वास करीन" (निर्गम २५:८). हे पवित्रस्थान तंबूच्या स्वरूपातील निवासमंडप होते. त्यामध्ये कराराचा कोश ठेवण्यात येत असे. इस्राएली लोक प्रवास करत असताना लेवी वंशातील लोक हा तंबू वाहून नेत असत. त्यामुळे देवाची उपस्थिती त्यांच्या प्रवासात सदैव त्यांच्यासोबत असल्याचे प्रतीक होते.

निवासमंडपाचे महत्त्व

- देवाची उपस्थिती दर्शविणे
- लोकांना उपासनेसाठी एकत्र आणणे
- देव आणि लोक यांच्यातील कराराचे प्रतीक
- पवित्रतेची आठवण करून देणे

२. शलमोनाचे मंदिर

इस्राएलमध्ये राजेशाही स्थापन झाल्यानंतर राजा दावीदाने पाहिले की तो राजवाड्यात राहत आहे, पण देवाचा कोश तंबूमध्ये आहे. त्यामुळे त्याने देवासाठी भव्य मंदिर बांधण्याचा विचार केला होता. परंतु दावीदाने अनेक युद्धे केली असल्यामुळे देवाने त्याला मंदिर बांधण्याची परवानगी दिली नव्हती. देवाने सांगितले की त्याचा पुत्र शलमोन मंदिर बांधेल (२ शमूएल ६–७). राजा शलमोनाने यरुशलेममध्ये अतिशय भव्य मंदिर बांधले होते. त्यासाठी भरपूर पैसा, वेळ आणि मेहनत खर्च करण्यात आले होते. हे मंदिर इस्राएलच्या धार्मिक जीवनाचे केंद्र बनले होते.

मंदिराची वैशिष्ट्ये

- देवाच्या गौरवाचे प्रतीक होते
- राष्ट्रीय उपासनेचे केंद्र होते
- याजकांच्या सेवाकार्याचे स्थान होते
- धार्मिक सण आणि बलिदानांचे ठिकाण होते

३. मंदिराचा नाश आणि त्यामागील कारण

शलमोनाचे मंदिर फार काळ टिकले नव्हते. मिसरचा राजा शिशक (२ राजे १४:२५-२६) आणि बाबेलचा राजा नेबुकदनेस्सर यांनी यरुशलेमवर आक्रमण करून मंदिर नष्ट केले होते आणि त्यातील मौल्यवान वस्तू आपापल्या देशात नेले होते. मंदिर नष्ट होण्यामागील मुख्य कारण लोकांची आध्यात्मिक अधोगती होती. संदेष्टा यिर्मया लोकांना इशारा देत म्हणाला होता की, "हे परमेश्वराचे मंदिर आहे" या फसव्या शब्दांवर विश्वास ठेवू नका (यिर्मया ७:४). लोक मंदिरावर विश्वास ठेवत होते, पण देवाच्या आज्ञांचे पालन करत नव्हते. मंदिर भक्तीचे केंद्र राहिले नव्हते; ते अन्याय, भ्रष्टाचार आणि ढोंगीपणाचे ठिकाण बनले होते.

मंदिर नाशाची कारणे

- देवापासून दूर जाणे
- मूर्तिपूजा
- अन्याय आणि भ्रष्टाचार
- खोटी धार्मिकता
- गरीब आणि दुर्बलांकडे दुर्लक्ष

४. देवाचे खरे निवासस्थान

नव्या करारात प्रभू येशू आणि संत पौल यांनी मंदिराबद्दल अधिक खोल सत्य सांगितले होते. प्रभू येशूने शोमरोनी स्त्रीला सांगितले होते की, "लोक देवाची उपासना डोंगरावर किंवा मंदिरात करणार नाहीत, तर आत्म्याने आणि सत्याने करतील" (योहान ४:२१–२४). संत पौल म्हणतो, "मनुष्याने बनवलेल्या मंदिरांमध्ये देव राहत नाही" (प्रेषित १७:२४). तसेच तो करिंथकरांना लिहितो की, "तुम्ही देवाचे मंदिर आहात आणि देवाचा आत्मा तुमच्यामध्ये वास करतो" (१ करिंथ ३:१६). याचा अर्थ देव केवळ इमारतीत नसून विश्वासणाऱ्यांच्या जीवनात वास करतो.

याचा आपल्या जीवनासाठी अर्थ

- प्रत्येक विश्वासणारा देवाचे मंदिर आहे

- पवित्र जीवन जगणे आवश्यक आहे
- बाह्य दिखाव्यापेक्षा अंतःकरणाची शुद्धता महत्त्वाची आहे
- उपासना ही जीवनशैली असली पाहिजे

५. आजच्या काळातील मंदिर

आजही अनेक ठिकाणी धार्मिक संस्था मूळ उद्देशापासून दूर जाताना दिसतात. काही वेळा देवासाठी दिलेला पैसा दिखावा, वैयक्तिक प्रतिष्ठा, अनावश्यक कार्यक्रम, आणि सत्तेसाठी वापरला जातो. परंतु मंदिराचा पैसा सामाजिक कार्य, गरीबांची सेवा, शिक्षण, आरोग्यसेवा आणि सुवार्ता प्रचारासाठी वापरला गेला पाहिजे. पूर्वी अनेक मिशनऱ्यांनी परदेशातून निधी गोळा करून शाळा, रुग्णालये, वसतिगृहे, आणि मंदिरं स्थापन केली होती. त्यांचा भर सेवाकार्यावर आणि सुवार्तेवर होता. आज आपण देखभाल आणि बाह्य भव्यतेवर अधिक खर्च करतो, पण गरजू लोकांकडे दुर्लक्ष करतो.

मंडळीने लक्ष द्यावे अशा गोष्टी

- गरीब आणि गरजूंची सेवा
- शिक्षण आणि आरोग्य
- सुवार्ता प्रचार
- पारदर्शक आर्थिक व्यवहार
- नम्र आणि सेवाभावी नेतृत्व

६. आत्म्याने आणि सत्याने उपासना

खरी उपासना म्हणजे केवळ धार्मिक विधी नव्हे, तर नम्र आणि प्रामाणिक अंतःकरणाने देवासमोर येणे होय. येशूने सांगितलेल्या उदाहरणात दोन लोक मंदिरात प्रार्थना करण्यासाठी गेले होते. एक स्वतःची स्तुती करत होता आणि दुसरा नम्रतेने देवाकडे दया मागत होता (लूक १८:९-१४). देवाला नम्र आणि पश्चात्तापी मन प्रिय आहे. आत्म्याने आणि सत्याने उपासना म्हणजे प्रामाणिकपणा, नम्रता, पश्चात्ताप, प्रेम आणि दया, पवित्र जीवन आणि इतरांची सेवा करणे होय.

सारांश

देवाचे मंदिर ही केवळ दगड-मातीची इमारत नसून प्रत्येक विश्वासणारा जिवंत देवाचे मंदिर आहे. देवाला बाह्य वैभवापेक्षा शुद्ध अंतःकरण अधिक प्रिय आहे. त्यामुळे आपण मंदिर आणि धार्मिक संस्थांकडे केवळ इमारती म्हणून पाहू नये, तर त्या समाजसेवा, सुवार्ता प्रचार आणि देवाच्या प्रेमाचे केंद्र बनल्या पाहिजेत. आपण स्वतः देवाचे मंदिर आहोत, ही जाणीव आपल्या

जीवनात पवित्रता, नम्रता आणि सेवाभाव निर्माण करते. म्हणूनच आपण आत्म्याने आणि सत्याने देवाची उपासना करीत समाजासाठी आशीर्वाद बनले पाहिजे.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. निवासमंडप आणि मंदिर यांचे मुख्य उद्देश काय होते?
२. देवाने दावीदाला मंदिर बांधण्यास का मनाई केली होती?
३. शलमोनाचे मंदिर नष्ट होण्यामागील आध्यात्मिक कारणे कोणती होती?
४. "तुम्ही देवाचे मंदिर आहात" याचा आपल्या जीवनासाठी काय अर्थ होतो?
५. आजच्या मंडळीसमोर कोणती आध्यात्मिक आणि सामाजिक आव्हाने आहेत?
६. आत्म्याने आणि सत्याने उपासना करणे म्हणजे काय?
७. मंदिराचा पैसा कोणत्या कार्यांसाठी अधिक वापरला गेला पाहिजे?
८. आपल्या वैयक्तिक जीवनात आपण देवाचे मंदिर असल्याचे कसे दाखवू शकतो?

४. धर्मसुधारणा: कृपेने तारण आणि ज्ञानाची किल्ली

प्रस्तावना

धर्मसुधारणा म्हणजे केवळ धार्मिक परंपरांमध्ये बदल करणे नव्हे, तर सत्य सुवार्तेकडे परत येणे होय. इतिहासात अनेक वेळा लोकांनी धार्मिक कर्म, परंपरा आणि सामाजिक ओळख यांना तारणाचे साधन मानल्याचे दिसून येते. परंतु बायबल स्पष्टपणे सांगते की मनुष्याचे तारण हे केवळ देवाच्या कृपेने होते. संत पौलाने रोमकरांना लिहिलेल्या पत्रामध्ये हा अत्यंत महत्त्वाचा संदेश दिला होता. आज भारतीय समाजात जात, धर्मांतर आणि धार्मिक ओळख यांबाबत अनेक चर्चा आणि गैरसमज आहेत. अशा परिस्थितीत कृपेच्या सुवार्तेचा संदेश अधिक महत्त्वाचा ठरतो.

१. रोमकरांस पत्र आणि कृपेचा संदेश

संत पौलाला रोम येथील मंडळीला भेट द्यायची होती. काही अडथळ्यांमुळे तो प्रत्यक्ष जाऊ शकला नव्हता, म्हणून त्याने रोमकरांस मंडळीला पत्र लिहिले होते. त्याचा मुख्य उद्देश असा होता की मंडळीला सुवार्तेचा खरा अर्थ समजावा. रोमकरांस पत्राचा प्रमुख विषय असा आहे, "आपले तारण हे देवाच्या कृपेने झाले आहे; धार्मिक कर्मांनी नाही." त्या काळात "कर्म की कृपा?" हा मोठा वादाचा विषय होता. विशेषतः अन्यजातीतील लोक ख्रिस्ती विश्वास स्वीकारत होते, तेव्हा काही यहूदी विश्वासणाऱ्यांनी असा आग्रह धरला की त्यांनी यहूदी धार्मिक परंपरा पाळल्या पाहिजेत. हा प्रश्न प्रेषितांसमोर मांडण्यात आला होता आणि यरूशलेम परिषदेत निर्णय घेण्यात आला होता की परराष्ट्रीय लोकांना यहूदी धार्मिक परंपरा पाळण्याची गरज नाही.

२. एलीयाचे उदाहरण: तारण कृपेनेच

संत पौलाने रोमकरांना एलीया संदेष्ट्याचे उदाहरण दिले होते (रोम ११:४-६).

एलीयाची परिस्थिती

- एलीया हा देवासाठी उत्कट असलेला संदेष्टा होता.
- त्याने बआल संदेष्ट्यांना आव्हान दिले होते.
- परंतु राणी ईझबेलच्या भीतीने तो पळून गेला होता.
- त्याला वाटले की तो एकटाच उरला आहे.

पण देवाने त्याला सांगितले "अजून सात हजार लोक आहेत ज्यांनी बआलपुढे गुडघे टेकविले नाहीत." संत पौल या उदाहरणातून सांगतो की त्या लोकांचे तारण त्यांच्या कर्मांमुळे नव्हते, तर देवाच्या कृपेने झाले होते.

३. भारतीय संदर्भातील आव्हाने

आज भारतात जात आणि धर्मांतर याबाबत अनेक वाद आणि गैरसमज आहेत.

भारतीय मंडळींची वास्तवता

भारतीय मंडळ्या अनेक जाती आणि जमातींमध्ये विभागलेल्या आहेत.

- काहीजण जातीय ओळख टिकवून ठेवतात.
- काहीजण जात टाळण्याचा प्रयत्न करतात.
- काहीजण ख्रिस्ती धर्म स्वीकारतात.
- काहीजण फक्त ख्रिस्तावर विश्वास ठेवतात.

ही प्रत्येकाची वैयक्तिक निवड असू शकते. परंतु बायबलनुसार:

- जात तारण देत नाही.
- धर्मांतर तारण देत नाही.
- धार्मिक कर्म तारण देत नाही.

केवळ देवाची कृपाच मनुष्याला नीतिमान ठरवते.

४. मध्ययुगीन धर्मसुधारणा आणि धैर्य

मध्ययुगात मंडळ्यांमध्ये अनेक चुकीच्या प्रथा सुरू झाल्या होत्या. काही धर्मगुरूंनी त्या प्रथांचा विरोध केला.

धर्मसुधारकांचे योगदान

- त्यांनी सत्यासाठी संघर्ष केला होता.
- अनेकांनी छळ सहन केला होता.
- काहींना मारण्यात आले होते.
- त्यांनी मंडळीला बायबलकेंद्रित करण्याचा प्रयत्न केला होता.

धर्मसुधारकांचा मुख्य संदेश होता की, "केवळ कृपेने तारण होते" (Salvation by Grace Alone). त्यांच्या धैर्याबद्दल आपण देवाचे आभार मानले पाहिजेत.

५. राजा योशीयाची सुधारणा

राजा योशीयाने यरूशलेम मंदिरातील चुकीच्या प्रथा दूर करण्यासाठी मोठ्या धैर्याने सुधारणा केल्या होत्या (२ राजा २३:१-९).

योशीयाकडून शिकण्यासारख्या गोष्टी

- अधिकाराचा योग्य उपयोग करणे
- देवाच्या वचनाला प्राधान्य देणे
- चुकीच्या परंपरांचा विरोध करणे
- आध्यात्मिक शुद्धता पाळणे

आजही मंडळीला अशाच आध्यात्मिक सुधारणेची आवश्यकता आहे.

६. ज्ञानाची किल्ली आणि मंडळीची जबाबदारी

प्रभू येशू शास्त्र्यांना म्हणाला, "अहो शास्त्र्यांनो, तुमचा धिक्कार असो! कारण तुम्ही ज्ञानाची किल्ली काढून घेतली आहे." (लूक ११:५२).

ज्ञानाची किल्ली म्हणजे काय?

- देवाचे सत्य वचन
- योग्य शिक्षण
- आध्यात्मिक समज
- लोकांना मुक्त करणारे ज्ञान

संत पौलाने ज्ञानाची किल्ली वापरून मंडळीतील गैरसमज दूर केले होते. त्याने धार्मिक कर्म आणि देवाची कृपा यातील फरक स्पष्ट केला होता. आज मंडळीची जबाबदारी आहे :

- लोकांना अंधश्रद्धेतून मुक्त करणे
- अज्ञान दूर करणे
- सत्य सुवार्ता सांगणे
- लोकांना कृपेचा संदेश देणे

सारांश

धर्मसुधारणेचा मुख्य उद्देश लोकांना देवाच्या सत्याकडे परत आणणे हा होता. संत पौलाने रोमकरांना स्पष्टपणे सांगितले की मनुष्याचे तारण धार्मिक कर्मांनी, जातीय ओळखीने किंवा बाह्य परंपरांनी होत नाही. तारण हे केवळ देवाच्या कृपेने मिळते. हा संदेश आजच्या भारतीय संदर्भातही अत्यंत महत्त्वाचा आहे. जात, धर्मांतर किंवा परंपरा यांपेक्षा देवाची कृपा श्रेष्ठ आहे. म्हणून मंडळीने ज्ञानाची किल्ली वापरून लोकांना अज्ञान, भीती आणि अंधश्रद्धेच्या बंधनातून मुक्त केले पाहिजे. देवाच्या कृपेची सुवार्ता लोकांपर्यंत पोहोचविणे हीच खरी धर्मसुधारणा आहे.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. संत पौलाने रोमकरांना कृपेचा संदेश का दिला होता?
२. एलीयाच्या उदाहरणातून आपल्याला काय शिकायला मिळते?
३. "तारण कृपेने होते" याचा अर्थ काय?
४. भारतीय ख्रिस्ती मंडळ्यामध्ये जातीय प्रश्न कोणत्या प्रकारे दिसून येतात?
५. धर्मसुधारकांचे योगदान आजच्या ख्रिस्ती मंडळीसाठी कसे महत्त्वाचे आहे?
६. "ज्ञानाची किल्ली" या वाक्याचा अर्थ काय आहे?
७. आपण लोकांना अज्ञान आणि अंधश्रद्धेतून मुक्त करण्यासाठी काय करू शकतो?

५. सर्व संतांचा दिवस: स्मरण, प्रेरणा आणि आशेचा संदेश

प्रस्तावना

सर्व संतांचा दिवस हा ख्रिस्ती विश्वासातील अत्यंत महत्त्वाचा दिवस आहे. चौथ्या शतकापासून ख्रिस्ती मंडळीमध्ये संत आणि शहीदांच्या स्मरणार्थ हा दिवस साजरा केला जात आहे. पोप ग्रेगरी चतुर्थ यांनी नवव्या शतकात १ नोव्हेंबर हा दिवस अधिकृतपणे "सर्व संतांचा दिवस" म्हणून घोषित केला होता. या दिवशी ज्ञात आणि अज्ञात संतांच्या जीवनाची, त्यांच्या सेवाकार्याची, विश्वासाची आणि बलिदानाची आठवण केली जाते. हा दिवस केवळ स्मरणाचा नाही, तर विश्वासणाऱ्यांना प्रेरणा देणारा दिवस आहे. संतांचे जीवन आपल्याला देवाशी वचनबद्ध राहण्याचे, संकटात विश्वास टिकवून ठेवण्याचे आणि अनंतकाळच्या जीवनाची आशा बाळगण्याचे आवाहन करते.

१. नवीन करार: देवाच्या वचनाची आठवण

संदेष्टा यिर्मया (३१:३१-३४) यामध्ये देवाने "नवीन करार" करण्याचे आश्वासन दिले होते. हा नवीन करार देवाच्या लोकांना त्याच्या वचनाची आणि त्याच्याशी असलेल्या नात्याची सतत आठवण करून देणारा होता.

१.१ इस्राएल लोकांची चूक

- देवाने इस्राएल लोकांना मिसरच्या गुलामगिरीतून मुक्त केले होते.
- मोशेद्वारे त्यांना स्वातंत्र्य मिळाले होते.
- सीनाय पर्वतावर देवाने त्यांच्याशी करार केला आणि आज्ञा दिल्या होत्या.
- परंतु कालांतराने देवाशी असलेली वचनबद्धता ते विसरले होते आणि मूर्तिपूजा करु लागले होते.

१.२ देवाचा नवीन करार

लोकांच्या अविश्वासामुळे देवाने नवीन कराराची पद्धत स्वीकारली होती. हा करार बाह्य नियमांपेक्षा अंतःकरणात कार्य करणारा होता. पवित्र आत्म्याद्वारे देवाचे वचन लोकांच्या हृदयात कोरले जाणार होते.

१.३ सर्व संतांचा दिवस आणि नवीन करार

सर्व संतांचा दिवस आपल्याला आठवण करून देतो की:

- देव आपल्या लोकांना विसरत नाही.
- संतांचे जीवन विश्वासाचे उदाहरण आहे.
- स्मरण आणि प्रेरणा विश्वास टिकवून ठेवण्यास मदत करतात.

२. संतांचे जीवन: प्रेरणा आणि विश्वासाचा आदर्श

प्रगटीकरण ७:९-१७ मध्ये संत योहानाने स्वर्गातील मोठ्या लोकसमूहाचा दृष्टांत पाहिला होता. हे लोक विश्वासासाठी दुःख सहन करणारे होते आणि शहीद झालेले होते.

२.१ संतांचे बलिदान

- अनेक संतांनी आपल्या विश्वासासाठी छळ सहन केला होता.
- त्यांनी सत्यासाठी आणि देवाच्या राज्यासाठी जीवन अर्पण केले होते.
- त्यांचे जीवन धैर्य, विश्वास आणि निष्ठेचे उदाहरण आहे.

२.२ मृत्यू शेवट नाही

हा दृष्टांत आपल्याला शिकवतो की:

- मृत्यू हा जीवनाचा अंत नाही.
- विश्वासणाऱ्यांसाठी अनंतकाळचे जीवन आहे.
- पुनरुत्थानाची आशा ख्रिस्ती विश्वासाचा केंद्रबिंदू आहे.

३. दुःख, छळ आणि ख्रिस्ती विश्वास

प्रभू येशू म्हणाला, "माझ्यामुळे लोक तुमची निंदा करतील, छळ करतील, तेव्हा तुम्ही धन्य आहात" (मत्तय ५:११-२२).

३.१ प्रारंभीच्या ख्रिस्ती विश्वासणाऱ्यांचा छळ

इतिहासात अनेक ख्रिस्ती लोकांनी विश्वासासाठी दुःख सहन केल्याची नोंद आहे. विशेषतः भारतात १८वे आणि १९वे शतकात धर्मांतर केलेल्या लोकांना सामाजिक बहिष्कार आणि अन्याय सहन करावा लागला होता.

३.२ धर्मांतर आणि संघर्ष

- अनेकांनी सन्मानाने जीवन जगण्यासाठी ख्रिस्ती विश्वास स्वीकारला होता.
- काहींना गावात राहण्यास मनाई करण्यात आली होती.
- त्यांना काम आणि सामाजिक संबंधांपासून दूर ठेवण्यात आले होते.
- वैयक्तिक धर्मांतरितांना अधिक एकटेपणा आणि छळ सहन करावा लागला होता.

३.३ आजच्या काळातील संदेश

आजही अनेक लोक भेदभाव आणि अन्यायाचा सामना करतात. अशा वेळी संतांचे जीवन आपल्याला धैर्य, आशा आणि विश्वास टिकवून ठेवण्यास प्रेरित करते.

४. सर्व संतांच्या दिवसाचे महत्त्व

सर्व संतांचा दिवस आपल्याला अनेक गोष्टी शिकवतो:

४.१ स्मरण - संतांच्या जीवनाची आठवण आपल्याला विश्वासात स्थिर राहण्यास मदत करते.

४.२ प्रेरणा - त्यांचे बलिदान आणि सेवा आपल्याला देवाच्या मार्गावर चालण्याची प्रेरणा देतात.

४.३ आशा - दुःख आणि मृत्यू यांच्यापलीकडे अनंतकाळचे जीवन आहे ही आशा मिळते.

४.४ विश्वासाची दृढता - हा दिवस आपल्याला निराश न होता विश्वासाचा पाठपुरावा करण्यास प्रोत्साहित करतो.

सारांश

सर्व संतांचा दिवस हा केवळ धार्मिक परंपरा नाही, तर विश्वास, स्मरण आणि आशेचा उत्सव आहे. संतांचे जीवन आपल्याला शिकवते की देवाशी वचनबद्ध राहणे, संकटात धैर्य राखणे आणि अनंतकाळच्या जीवनाची आशा ठेवणे किती महत्त्वाचे आहे. देवाचा नवीन करार आजही आपल्या जीवनात कार्य करीत आहे. पवित्र आत्मा आपल्याला देवाच्या वचनाची आठवण करून देतो आणि विश्वासात स्थिर राहण्यास मदत करतो. संतांचे स्मरण आपल्याला निराशेऐवजी आशेकडे, भीतीऐवजी धैर्याकडे आणि दुर्बलतेऐवजी विश्वासाकडे घेऊन जाते. म्हणूनच, सर्व संतांचा दिवस आपल्याला देवाच्या कृपेची जाणीव करून देणारा आणि विश्वासाने पुढे चालण्यास प्रेरणा देणारा दिवस आहे.

विचारासाठी प्रश्न

१. सर्व संतांचा दिवस ख्रिस्ती विश्वासासाठी महत्त्वाचा का आहे?
२. यिर्मया संदेष्ट्याने सांगितलेल्या "नवीन करारा"चा अर्थ काय आहे?
३. संतांचे जीवन आजच्या विश्वासणाऱ्यांना कशाप्रकारे प्रेरणा देते?
४. ख्रिस्ती लोकांना विश्वासासाठी दुःख आणि छळ का सहन करावा लागतो?
५. "मृत्यू हा शेवट नाही" या विधानाचा ख्रिस्ती विश्वासामध्ये काय अर्थ आहे?
६. आपण आपल्या दैनंदिन जीवनात संतांच्या आदर्शांचे पालन कसे करू शकतो?

६. मोठी आज्ञा आणि जागतिक सेवा दिवस

प्रस्तावना

आजच्या काळात विविध विशेष दिवस साजरे केले जातात. त्यांपैकी एक म्हणजे 'जागतिक सेवा दिवस' होय. हा दिवस विश्वासणाऱ्यांना सेवाकार्य, साक्षी आणि देवाशी असलेल्या वचनबद्धतेची आठवण करून देतो. त्याचप्रमाणे बायबलमध्ये प्रभू येशूने दिलेली मोठी आज्ञा (मार्क १२:२८-३१) ही ख्रिस्ती जीवनाचा पाया मानली जाते. देवावर पूर्ण मनाने प्रेम करणे आणि आपल्या शेजाऱ्यावर स्वतःसारखे प्रेम करणे ही त्या आज्ञेची मुख्य शिकवण आहे. जागतिक सेवा दिवस आणि मोठी आज्ञा यांचा एकमेकांशी घनिष्ठ संबंध आहे. कारण देवावरचे प्रेम हे केवळ उपासनेपुरते मर्यादित नसून ते सेवाकार्य, न्याय, दया आणि इतरांविषयीच्या प्रेमातून व्यक्त झाले पाहिजे. संदेष्टा मीखा आणि प्रभू येशू यांच्या शिकवणीतून हीच गोष्ट स्पष्ट होते.

१. मीखा संदेष्ट्याचा संदेश

देवाने मीखा संदेष्ट्याद्वारे इस्राएली लोकांना सांगितले की त्याचा त्यांच्याविरुद्ध वाद आहे (मीखा ६:२). कारण त्यांनी देवासोबत केलेला करार विसरला होता.

अ) देवाची इस्राएलवरील कृपा

देवाने इस्राएली लोकांवर अनेक कृपा केल्या होत्या:

- त्यांना मिसरच्या गुलामगिरीतून मुक्त केले.
- सिनाय पर्वताजवळ त्यांच्याशी करार केला.
- बालाक राजापासून त्यांचे रक्षण केले.
- त्यांच्या चुका दाखवून त्यांना शिक्षा केली, जेणेकरून त्यांना देवाच्या नैतिक कृत्यांची आठवण राहावी.

तरीसुद्धा इस्राएली लोक मूर्तिपूजा आणि अंधश्रद्धेमध्ये गुंतले होते.

ब) उपासनेतील गोंधळ

लोकांनी मीखा संदेष्ट्याला विचारले:

- देवाला प्रसन्न करण्यासाठी काय अर्पण करावे?
- होमार्पण, हजारो मेंढरे किंवा प्रथम जन्मलेले मूल अर्पण केल्याने देव प्रसन्न होईल का?

ही लोकांची धार्मिक गोंधळलेली मानसिकता दर्शवते.

२. देवाला काय अपेक्षित आहे?

मीखा संदेष्ट्याने अतिशय स्पष्ट उत्तर दिले, "हे मनुष्या, काय चांगले आहे ते त्याने तुला सांगितले आहे." (मीखा ६:८). देवाची अपेक्षा तीन गोष्टींमध्ये व्यक्त होते:

अ) न्याय करणे - विश्वासणाऱ्यांनी अन्यायाविरुद्ध उभे राहिले पाहिजे. समाजातील दुर्बल, गरीब आणि शोषित लोकांसाठी न्याय मिळवून देणे ही देवाची इच्छा आहे.

ब) दयेने प्रेम करणे - प्रेम हे केवळ शब्दांत नसून कृतीत दिसले पाहिजे. दया, क्षमा आणि सेवाभाव हे ख्रिस्ती जीवनाचे गुण आहेत.

क) नम्रपणे देवासोबत चालणे - देवासोबत चालणे म्हणजे त्याच्या इच्छेनुसार जीवन जगणे होय. नम्रता ही खऱ्या विश्वासाची ओळख आहे.

३. जुना करार आणि नवीन करार - यिर्मया ३१:३१-३४ मध्ये देव नवीन कराराबद्दल सांगतो.

अ) जुन्या कराराची मर्यादा - जुना करार दगडी पाट्यांवर किंवा पुस्तकांमध्ये लिहिलेला होता. लोक ते विसरत होते.

ब) नवीन कराराचे वैशिष्ट्य - नवीन करार मानवाच्या हृदयात, मनात, चेतनेत लिहिला जाणार होता. पवित्र आत्मा विश्वासणाऱ्यांना देवाच्या वचनाची आठवण करून देतो. त्यामुळे देवाशी असलेले नाते केवळ बाह्य नियमांवर आधारित राहत नाही तर अंतःकरणातून कार्यरत होते.

४. मोठी आज्ञा आणि महान आदेश

एकदा एका शास्त्रीने प्रभू येशूला विचारले की सर्वांत मोठी आज्ञा कोणती आहे. येशूने उत्तर दिले, "देवावर पूर्ण मनाने प्रेम कर आणि आपल्या शेजाऱ्यावर स्वतःसारखे प्रेम कर" (मार्क १२:२८-३१).

अ) मोठी आज्ञा

मोठी आज्ञा म्हणजे:

- देवावर प्रेम करणे
- स्वतःवर योग्य प्रेम करणे
- शेजाऱ्यावर प्रेम करणे

ब) महान आदेश

महान आदेश (मत्तय २८:१९-२०) म्हणजे:

- सर्व राष्ट्रांमध्ये जाऊन शिष्य बनवणे
- बाप्तिस्मा देणे
- येशूच्या शिकवणीचे शिक्षण देणे

मोठी आज्ञा प्रेमावर आधारित आहे, तर महान आदेश सेवाकार्यावर आधारित आहे. दोन्ही एकमेकांना पूरक आहेत.

५. जागतिक सेवा दिवसाचे महत्त्व

जागतिक सेवा दिवस विश्वासणाऱ्यांना खालील गोष्टींची आठवण करून देतो:

अ) देवाच्या कार्यांची आठवण

देवाने आपल्या जीवनात केलेल्या कार्यांची आठवण ठेवणे आवश्यक आहे.

ब) सेवाभाव जागृत करणे

मंडळीने समाजामध्ये सेवाकार्य करावे:

- गरीबांची मदत
- आजारी लोकांची सेवा
- दुःखी लोकांना आधार
- न्यायासाठी आवाज उठवणे

क) शब्द आणि कृतीतील साक्ष

विश्वासणाऱ्यांनी केवळ बोलून नव्हे तर कृतीतूनही सुवार्तेची साक्ष द्यावी.

सारांश

मीखा संदेष्टा आणि प्रभू येशू यांच्या शिकवणीतून आपण शिकतो की देवाला केवळ धार्मिक विधी नकोत, तर न्याय, दया, प्रेम आणि नम्र जीवन अपेक्षित आहे. जागतिक सेवा दिवस आपल्याला या गोष्टींची आठवण करून देतो. मोठी आज्ञा आणि महान

आदेश हे दोन्ही ख्रिस्ती जीवनाचे केंद्र आहेत. देवावर प्रेम करणारा मनुष्य आपल्या शेजाऱ्याची सेवा करतो आणि समाजात सन्मानाची आणि एकमेकांचा स्विकार करण्याची साक्ष देतो. आज प्रत्येक विश्वासणाऱ्याने स्वतःला विचारण्याची गरज आहे की आपण देवाच्या कराराला आणि आपल्या सेवाकार्याच्या जबाबदारीला कितपत प्रामाणिक आहोत.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. मीखा ६:८ मध्ये देवाने कोणत्या तीन गोष्टींची अपेक्षा व्यक्त केली आहे?
२. मोठी आज्ञा आणि महान आदेश यांमध्ये काय फरक आहे?
३. देवावर प्रेम करणे आपल्या दैनंदिन जीवनात कसे दिसून येते?
४. जागतिक सेवा दिवस विश्वासणाऱ्यांना कोणती आठवण करून देतो?
५. आपण आपल्या समाजामध्ये न्याय आणि दयेचे कार्य कसे करू शकतो?
६. पवित्र आत्मा नवीन कराराच्या जीवनामध्ये कोणती भूमिका बजावतो?

७. महिला आणि पुरुषांची सेवाकार्यामध्ये भागीदारी

प्रस्तावना

भागीदारी ही कोणत्याही कार्याच्या यशाची गुरुकिल्ली होय. जगातील कोणतेही मोठे कार्य एका व्यक्तीद्वारे पूर्ण होऊ शकत नाही. एखादी कंपनी असो, कुटुंब असो किंवा समाजकार्य असो—सर्व ठिकाणी एकत्रितपणे काम करण्याची आवश्यकता असते. हीच गोष्ट मंडळीच्या सेवाकार्यासाठीही लागू होते. प्रभू येशूने आपल्या मंडळीला महान आदेश पूर्ण करण्यासाठी जगात पाठवले आहे. मंडळी ही "प्रेषित" म्हणजेच "बाहेर पाठवलेला" समुदाय आहे. येशूने आपल्या शिष्यांना दोन-दोन करून सुवार्ता सांगण्यासाठी पाठवले होते. यावरून सेवाकार्य हे सहकार्य आणि भागीदारीवर आधारित असल्याचे दिसून येते. स्त्री आणि पुरुष दोघेही देवाच्या निर्मितीतील समान भागीदार आहेत आणि सेवाकार्यासाठी दोघांनाही बोलावले आहे. म्हणूनच मंडळीच्या सेवाकार्यात स्त्री-पुरुषांची समान सहभागिता अत्यंत महत्त्वाची आहे.

१. भागीदारीचे बायबलमधील महत्त्व

देवाने मानवाला एकटेपणासाठी निर्माण केले नाही. आदामाची निर्मिती झाल्यानंतर देव म्हणाला, "मनुष्याने एकटे राहणे बरे नाही" (उत्पत्ती २:१८). म्हणून देवाने स्त्रीची निर्मिती केली, जेणेकरून दोघेही एकमेकांचे सहकारी आणि भागीदार होतील.

भागीदारीची काही उदाहरणे

- आई अन्न बनवते, पण ते संपूर्ण कुटुंबासाठी असते.
- एखादी व्यक्ती पुस्तक लिहू शकते, पण ते प्रकाशित आणि वितरित करण्यासाठी इतरांची मदत लागते.
- येशूने शिष्यांना एकटे नव्हे तर दोन-दोन करून पाठवले होते.

यावरून स्पष्ट होते की सेवाकार्य हे सामूहिक जबाबदारी आहे.

२. सेवाकार्यामध्ये स्त्रियांची भूमिका

येशूने केवळ पुरुषांनाच नव्हे तर स्त्रियांनाही आपल्या सेवाकार्यात सहभागी करून घेतले होते. संत लूकाच्या शुभवर्तमानात काही स्त्रियांचा उल्लेख आहे ज्या आपल्या संपत्तीने प्रभूच्या सेवेस सहाय्य करीत होत्या (लूक ८:१-३).

स्त्रियांचे बायबलमधील योगदान

- फीबी ही किंख्रिया येथील मंडळीची सेविका होती (रोमकर १६:१-२).
- एका स्त्रीने मौल्यवान सुगंधी तेलाने येशूचा अभिषेक केला (मार्क १४:३).
- नीतिसूत्रे ३१ मध्ये उत्कृष्ट स्त्रीचे गुण वर्णन केले आहेत.

उत्कृष्ट स्त्रीचे गुण

- कुटुंबाची काळजी घेते
- मेहनती असते
- शहाणपणाने बोलते
- इतरांची सेवा करते
- घराचे व्यवस्थापन करते

नीतिसूत्रे १४:१ सांगते "शहाणी स्त्री आपले घर बांधते, पण मूर्ख स्त्री ते स्वतःच्या हातांनी पाडते."

३. मंडळीमध्ये स्त्रियांना समान संधीची आवश्यकता

अनेक वेळा मंडळीच्या सेवाकार्यामध्ये पुरुषांचे वर्चस्व दिसून येते आणि स्त्रियांना नेतृत्वाच्या संधी कमी दिल्या जातात. परंतु देवाच्या दृष्टीने स्त्री आणि पुरुष दोघेही समान आहेत. आज अनेक स्त्रिया:

- उत्तम प्रचारक आहेत.
- चांगल्या शिक्षक आहेत.
- प्रभावी नेतृत्व करू शकतात.
- मंडळीच्या वाढीसाठी महत्त्वपूर्ण योगदान देतात.

ह्या गोष्टी स्त्रियांच्या सेवाकार्यातील सहभागाचे सकारात्मक उदाहरण आहेत.

४. पूर्वग्रह आणि परंपरांवर मात करण्याची गरज

अनेक वेळा परंपरा आणि पूर्वग्रहांमुळे स्त्रियांना संधी दिली जात नाही. काही लोकांना वाटते की सेवाकार्य केवळ पुरुषांसाठी आहे. पण येशूने परंपरांपेक्षा देवाच्या वचनाला अधिक महत्त्व दिले होते. मत्तय १५:६ मध्ये येशू शास्त्री आणि परुशींना म्हणतो, "तुम्ही आपल्या परंपरेमुळे देवाचे वचन रद्द करता."

आपण कोणत्या गोष्टी बदलल्या पाहिजेत?

- परिपूर्णतेची अवास्तव अपेक्षा
- स्त्रियांबद्दलचे पूर्वग्रह
- जुनी आणि अन्यायकारक परंपरा
- सेवाकार्यातील भेदभाव

५. मंडळीमध्ये स्त्री-पुरुष भागीदारीचे फायदे

१. सेवाकार्य अधिक प्रभावी होते - स्त्री आणि पुरुष दोघांचे अनुभव व दृष्टीकोन वेगवेगळे असल्यामुळे कार्य अधिक समृद्ध होते.

२. मंडळीमध्ये एकता निर्माण होते - समान सहभागामुळे परस्पर आदर आणि प्रेम वाढते.

३. अधिक लोक सेवाकार्यामध्ये सहभागी होतात - संधी मिळाल्यास अनेक स्त्रिया आपली देणगी आणि क्षमता वापरू शकतात.

४. सेवाकार्याची वाढ होते - जेव्हा सर्व विश्वासणारे कार्यात सहभागी होतात तेव्हा सुवार्तेचा प्रसार अधिक प्रभावीपणे होतो.

सारांश

देवाने स्त्री आणि पुरुष दोघांनाही आपल्या प्रतिमेत निर्माण केले आहे आणि दोघांनाही सेवाकार्यासाठी बोलावले आहे. मंडळीचे कार्य हे एका व्यक्तीचे कार्य नसून संपूर्ण विश्वासणाऱ्या समुदायाचे कार्य आहे. म्हणून स्त्री-पुरुषांनी एकत्र येऊन देवाच्या राज्याच्या वाढीसाठी कार्य केले पाहिजे. आपण परंपरा, पूर्वग्रह आणि भेदभाव यांच्यावर मात करून देवाच्या वचनानुसार सर्वांना समान संधी दिली पाहिजे. मंडळीमध्ये स्त्रियांच्या देणग्या आणि क्षमतांचा आदर करून त्यांना सेवाकार्यामध्ये सहभागी होण्यासाठी प्रोत्साहित करणे ही आजची गरज आहे.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. सेवाकार्यामध्ये भागीदारी का आवश्यक आहे?
२. येशूने स्त्रियांना आपल्या सेवाकार्यात कशा प्रकारे सहभागी करून घेतले होते?
३. नीतिसूत्रे ३१ मधील उत्कृष्ट स्त्रीचे कोणते गुण आपल्याला प्रेरणा देतात?
४. आज मंडळीमध्ये स्त्रियांना कोणत्या अडचणींचा सामना करावा लागतो?
५. परंपरा आणि देवाचे वचन यांमध्ये संघर्ष झाल्यास आपण कोणाला प्राधान्य द्यावे?
६. आपल्या मंडळीमध्ये स्त्री-पुरुष समान सहभाग वाढवण्यासाठी आपण काय करू शकतो?

८. प्रभूचा मार्ग

प्रस्तावना

नाताळाचा सण हा केवळ येशू ख्रिस्ताच्या जन्माचा आनंद साजरा करण्याचा दिवस नाही, तर तो परमेश्वराच्या मार्गांवर चिंतन करण्याची संधी देखील आहे. अनेक वेळा आपण परमेश्वराची कृपा, त्याचे आशीर्वाद आणि त्याची योजना याबद्दल आनंदाने बोलतो; परंतु जेव्हा त्या योजनेचा भाग बनण्याची वेळ येते तेव्हा आपण घाबरतो, चिंतित होतो आणि मागे हटण्याचा प्रयत्न करतो. मरीयेच्या जीवनातही असेच घडले होते. तिने ख्रिस्ताच्या आगमनाची वाट पाहिली होती, पण ती स्वतः त्या ख्रिस्ताची माता होईल, याची तिने कल्पनाही केली नव्हती. लूक १:३८ मधील मरीयेचे उत्तर — "पाहा, मी प्रभूची दासी आहे; आपल्या वचनाप्रमाणे माझ्या बाबतीत घडो" — हे परमेश्वराच्या मार्गाला पूर्ण समर्पणाचे उदाहरण होय. मरीयेच्या जीवनातून आपण शिकतो की परमेश्वराचा मार्ग नेहमी सोपा नसतो; तो आव्हानांनी, संघर्षांनी आणि विश्वासाच्या परीक्षांनी भरलेला असतो. तरीसुद्धा, देव आपल्या लोकांबरोबर असतो आणि त्यांना आपल्या योजनेतून पुढे नेत असतो.

१. मरीयेची स्वप्ने आणि देवाची योजना

मरीया एक सामान्य तरुण मुलगी होती. तिची योसेफासोबत मागणी झाली होती आणि तिने आपल्या वैवाहिक जीवनाची अनेक स्वप्ने पाहिली असणार. योसेफ सुतार असल्यामुळे तिने साधे पण आनंदी कुटुंब, घर, नातेवाईक आणि मुलांबद्दल कल्पना केली असणार. परंतु अचानक देवदूत गब्रिएल तिच्यापुढे प्रकट होतो आणि म्हणतो, "हे कृपा पावलेल्या स्त्रीये, प्रभु तुझ्याबरोबर आहे!" मरीयेने आपल्या पूर्वजांच्या इतिहासातून देवाची कार्ये ऐकली होती. ती म्हणजे,

- मिसरमधील गुलामगिरीतून इस्राएल लोकांची सुटका
- वचन दिलेल्या देशात प्रवेश
- राजेशाहीचा उदय आणि पतन
- ख्रिस्ताच्या आगमनाविषयीच्या भविष्यवाण्या

ती ख्रिस्ताची वाट पाहत होती; पण ती स्वतः त्याला जन्म देईल, याची कल्पना तिच्या मनात नव्हती.

शिकवण

- देवाची योजना अनेकदा आपल्या कल्पनेपेक्षा वेगळी असते.
- आपण देवाच्या कार्याची अपेक्षा करतो, पण त्याचा भाग होण्यास घाबरतो.

२. प्रभूचा मार्ग सोपा नसतो

देवदूताने सांगितले की मरीया लग्नाआधी ख्रिस्ताला जन्म देईल. ही गोष्ट तिच्यासाठी मानसिक संघर्षाची होती. तिला अनेक प्रश्न पडले असतील:

- योसेफ काय म्हणेल?
- समाज काय विचार करेल?
- तिच्या कुटुंबाची प्रतिक्रिया काय असेल?

मरीयेच्या सर्व स्वप्नांना जणू धक्का बसला होता. ती चिंता, भीती आणि मानसिक वेदनांमधून गेली असेल. आपल्या जीवनातही असे घडते. जेव्हा अनपेक्षित घटना घडतात तेव्हा आपण अस्वस्थ होतो आणि देवाच्या योजनेवर प्रश्न उपस्थित करतो.

शिकवण

- परमेश्वराचा मार्ग नेहमी आरामदायक नसतो.
- देवाची इच्छा स्वीकारण्यासाठी धैर्य आणि विश्वास आवश्यक असतो.

३. देवाची खात्री आणि मरीयेचा विश्वास

देवदूताने मरीयेला सांगितले की हे सर्व परमेश्वराच्या सामर्थ्याने होणार आहे. त्याने एलिझाबेथचे उदाहरण दिले होते. तिला वृद्धापकाळात मूल होणार होते. जेव्हा मरीयेला समजले की ही परमेश्वराची योजना आहे, तेव्हा तिने स्वतःला पूर्णपणे देवाच्या इच्छेसाठी अर्पण केले होते. ती म्हणाली: "पाहा, मी प्रभूची दासी आहे; आपल्या वचनाप्रमाणे माझ्या बाबतीत घडो." ही केवळ नम्रता नव्हती, तर देवाच्या मार्गाला संपूर्ण स्वीकार होता.

शिकवण

- देव आपल्याला आपल्या योजनेसाठी एकटे सोडत नाही.
- देवाच्या उपस्थितीची खात्री विश्वास निर्माण करते.

४. इस्राएल लोक आणि प्रभूचा मार्ग

इस्राएल लोक मिसर देशातून बाहेर पडले तेव्हा देवाने त्यांना जवळच्या मार्गाने नेले नव्हते, तर अरण्यातून नेले होते.

देवाने अरण्याचा मार्ग का निवडला?

अ) भीतीमुळे - निर्गम १३:१७-१८ मध्ये सांगितले आहे की इस्राएली लोकांनी युद्ध पाहून परत मिसरमध्ये जाऊ नये म्हणून देवाने त्यांना दुसऱ्या मार्गाने नेले होते.

ब) कुरकुर करण्याची वृत्ती - इस्राएल लोक संकटात सतत कुरकुर करत होते आणि पुन्हा गुलामगिरीत परत जाण्याचा विचार करत होते (गणना १४).

क) नम्रता आणि परीक्षा - अनुवाद ८:२ नुसार देव त्यांना नम्र करीत होता आणि ते त्याच्या मार्गाचे अनुसरण करतात का हे पाहत होता.

शिकवण

- देवाचा मार्ग कधी कधी लांब आणि कठीण असतो.
- अडचणींमधून देव आपल्याला घडवितो.

५. दलित मुक्ती आणि परमेश्वराचा मार्ग

ज्याप्रमाणे देवाने इस्राएली लोकांची गुलामगिरीतून सुटका केली होती, त्याचप्रमाणे देवाने आपल्या पूर्वजांचीही जातीव्यवस्थेच्या बंधनातून सुटका केली. आपल्या पूर्वजांवर जातीव्यवस्थेमुळे:

- अन्याय
- शोषण
- अपमान
- सामाजिक बहिष्कार

झाला होता. देवाने त्यांच्या आक्रोशाकडे लक्ष दिले आणि विविध स्त्री-पुरुषांच्या माध्यमातून त्यांना मुक्तीचा मार्ग दाखविला. काही मिशनरी होते तर काही सामाजिक व राजकीय कार्यकर्ते होते. धर्मांतर अनेकांसाठी निर्गमनाचा अनुभाव ठरला आहे. तो गुलामगिरीतून प्रतिष्ठेकडे जाण्याचा प्रवास मानला पाहिजे.

शिकवण

- जातिव्यवस्था आणि ख्रिस्ताची सुवार्ता एकत्र राहू शकत नाहीत.
- ख्रिस्तामध्ये सर्वजण समान आहेत.

संत पौल म्हणतो "यहूदी किंवा ग्रीक, गुलाम किंवा स्वतंत्र, पुरुष किंवा स्त्री असा भेद नाही; कारण तुम्ही सर्व ख्रिस्त येशूमध्ये एक आहात" (गलती ३:२८). आजच्या संदर्भात आपण म्हणू शकतो:

- सवर्णीय
- अवर्णीय
- दलित

हे सर्व ख्रिस्तामध्ये एक आहेत.

सारांश

मरीयेच्या जीवनातून आपण शिकतो की परमेश्वराचा मार्ग नेहमी सोपा नसतो. तो अनेकदा संघर्ष, वेदना, गैरसमज आणि धोक्यांनी भरलेला असतो. पण जेव्हा आपण देवाच्या उपस्थितीवर आणि त्याच्या योजनेवर विश्वास ठेवतो, तेव्हा आपण त्या मार्गाला स्वीकारण्याचे धैर्य प्राप्त करतो. मरीयेने आपल्या शंका, भीती आणि समाजाच्या दबावावर मात करून परमेश्वराच्या इच्छेला होकार दिला होता. त्याचप्रमाणे आपणही प्रभूच्या मार्गांवर चालण्यासाठी तयार झालो पाहिजे. नाताळ साजरा करताना आपण फक्त येशूच्या जन्माचा आनंद न मानता, प्रभूच्या मार्गाचे अनुसरण करण्याची तयारी केली पाहिजे. परमेश्वराचा मार्ग हा मुक्ती, समानता, न्याय आणि प्रेमाचा मार्ग आहे.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. मरीयेच्या जीवनातून आपण कोणते विश्वासाचे धडे शिकू शकतो?
२. परमेश्वराचा मार्ग अनेकदा कठीण का असतो?
३. इस्राएली लोकांच्या अरण्य प्रवासातून आपल्याला काय शिकायला मिळते?
४. आपल्या जीवनात आपण देवाच्या योजनेला स्वीकारण्यास तयार आहोत का?
५. जातिव्यवस्था आणि ख्रिस्ती विश्वास यांच्यात संघर्ष का आहे?
६. ख्रिस्तामध्ये सर्वजण एक आहोत, ही शिकवण आपण व्यवहारात कशी जगू शकतो?

९. मानवी अपेक्षा व प्रभूची योजना

प्रस्तावना

मानवाच्या जीवनात अपेक्षा असणे स्वाभाविक आहे. आपण अनेकदा देवाकडून काही विशिष्ट प्रकारे कार्य करण्याची अपेक्षा करतो. परंतु अनेक वेळा देवाची योजना आपल्या अपेक्षांपेक्षा वेगळी असते. बायबलमध्ये आपण पाहतो की मरीया, शिष्य, यहूदी लोक, आणि अगदी संदेष्टे देखील ख्रिस्ताबद्दल काही विशिष्ट अपेक्षा बाळगून होते. त्यांना वाटत होते की येशू इस्राएलाचे भौतिक राज्य पुनर्संचयित करेल. परंतु प्रभू येशूचे उद्दिष्ट वेगळे होते—तो सर्व मानवजातीसाठी देवाच्या राज्याचे दरवाजे उघडण्यासाठी आला होता. आजही मंडळी आणि विश्वासणारे अनेकदा देवाच्या निवडीचा अर्थ चुकीचा समजतात. आपण विशेष आहोत म्हणून देवाने आपल्याला निवडले नाही, तर त्याच्या उद्धारकार्याचे साक्षीदार होण्यासाठी निवडले आहे. म्हणून आपल्याला आपल्या अपेक्षांपेक्षा प्रभूच्या योजनेला प्राधान्य द्यायला शिकले पाहिजे.

१. मरीयेची अपेक्षा आणि देवाची योजना

जेव्हा देवदूत गॅब्रिएल मरीयेला भेटला आणि तिला सांगितले की ती देवाच्या पुत्राला जन्म देईल, तेव्हा ती अस्वस्थ झाली होती. तिने विचारले होते, "हे कसे होईल?" कारण ती अजून अविवाहित होती. देवदूताने तिला सांगितले की हे कार्य पवित्र आत्म्याच्या सामर्थ्याने होईल. तसेच तिची चुलत बहीण एलिझाबेथ, जी वृद्ध असूनही गर्भवती झाली आहे, हे उदाहरण तिच्यासमोर ठेवले होते.

शिकवण:

- देवाची योजना समजणे नेहमी सोपे नसते.
- देव आपल्या शंका दूर करण्यासाठी आश्वासन देतो.
- विश्वास म्हणजे देवाच्या योजनेला नम्रपणे स्वीकारणे होय.

मरीयेने उत्तर दिले: "पाहा, मी प्रभूची सेविका आहे; तुझ्या शब्दाप्रमाणे मला होवो."

२. लोकांच्या अपेक्षा आणि येशूचे खरे कार्य

यहूदी लोकांची अपेक्षा होती की ख्रिस्ताने येऊन त्यांना रोमन सत्तेतून मुक्त करावे आणि दावीदाचे राज्य पुन्हा स्थापन करावे. उदाहरणार्थ :

अ) शिमोन आणि हन्ना - येशूला मंदिरात आणले तेव्हा शिमोनाने त्याला तारणाचा प्रकाश म्हटले. हन्नाने लोकांना सांगितले की यरुशलेमाची मुक्ती जवळ आली आहे (लूक २:३२-३८).

ब) पूर्वेकडील ज्ञानी पुरुष - ते हेरोदाला विचारत होते, "यहूद्यांचा राजा कुठे जन्मला आहे?" (मत्तय २:२).

क) पाच हजारांना भोजन दिल्यानंतर - लोकांनी येशूला जबरदस्तीने राजा बनवण्याचा प्रयत्न केला होता (योहान ६:१५).

ड) शिष्यांची अपेक्षा -

- याकोब आणि योहान यांनी सिंहासनाच्या दोन्ही बाजूला बसण्याची विनंती केली होती (मत्तय २०:२१).
- पेत्राने विचारले होते, "आम्हाला काय मिळेल?" (मत्तय १६:२६).
- अम्माऊस रस्त्याच्या वाटेवरील शिष्य म्हणाले, "आम्हाला आशा होती की तो इस्राएलाची सुटका करील" (लूक २४:२१).

शिकवण:

लोक येशूकडून राजकीय मुक्तीची अपेक्षा करत होते, पण तो आध्यात्मिक आणि सार्वत्रिक तारण घेऊन आला होता.

३. इस्राएलाची निवड आणि देवाचा उद्देश

देवाने इस्राएली लोकांना विशेष लोक म्हणून नव्हे, तर आपल्या उद्धारकार्याचे साक्षीदार म्हणून निवडले होते.

त्यांनी केलेली चूक:

- त्यांनी निवड ही विशेषाधिकार मानली होती.
- ते निवडीमागील जबाबदारी विसरले होते.

सत्य:

- ते मिसरमध्ये गुलाम होते.
- देवाने त्यांना मुक्त करून एक उद्देश दिला होता.

४. मंडळीची आजची जबाबदारी

आजही अनेक विश्वासणारे आणि मंडळ्या स्वतःला "निवडलेले" समजतात, पण निवडीचा हेतू विसरतात.

देवाने आपल्याला कशासाठी निवडले?

अ) नवीन ओळख - आपण देवाची मुले आणि मुली आहोत.

ब) नवीन ध्येय - आपल्याला देवाच्या उद्धारकार्याची साक्ष द्यायची आहे.

क) बंधनातून मुक्तता - जसे इस्राएल लोक मिसरच्या गुलामगिरीतून मुक्त झाले होते, तसे देवाने आपल्याला जातीव्यवस्थेच्या बंधनातून मुक्त केले आहे.

५. बायबल समजून घेण्याची गरज

कधीकधी आपल्याला बायबलचा संदर्भ समजून घ्यावा लागतो. काही वचने निवडून आपण आपल्या विचारांना समर्थन देण्याचे टाळले पाहिजे.

आवश्यक गोष्टी:

- बायबल संपूर्ण उद्धाराच्या दृष्टिकोनातून वाचावे.
- पुन्हा पुन्हा वाचावे.
- सांस्कृतिक आणि परंपरागत गैरसमज दूर करावे.
- आपल्या संदर्भातून बायबलचा अर्थ समजून घ्यावा.

६. प्रभूची योजना: इस्राएलाचे राज्य नव्हे, देवाचे राज्य

येशूचा उद्देश इस्राएलाचे भौतिक राज्य पुनर्संचयित करणे नव्हता. त्याचा उद्देश प्रत्येक जाती, जमाती, भाषा आणि राष्ट्रासाठी देवाच्या राज्याचे दरवाजे उघडणे होता. येशूने स्वतःही गेत्सेमानेमध्ये प्रार्थना केली, "माझी इच्छा नाही, तर तुझी इच्छा पूर्ण होवो." हेच खरे शिष्यत्व होय. आपल्या अपेक्षा बाजूला ठेवून देवाच्या इच्छेला स्वीकारले पाहिजे.

सारांश

मानवी अपेक्षा अनेकदा मर्यादित असतात, पण प्रभूची योजना व्यापक आणि सार्वत्रिक असते. शिष्य आणि यहूदी लोक यांच्यासारखे आपणही कधी कधी देवाला आपल्या चौकटीत बसवण्याचा प्रयत्न करतो. पण देव आपल्याला त्याच्या मोठ्या उद्देशात सहभागी होण्यासाठी बोलावत आहे.

आज आपण स्वतःला विचारू या:

- मी देवाकडून काय अपेक्षा ठेवतो?
- मी प्रभूची योजना समजून घेण्याचा प्रयत्न करतो का?
- मी देवाच्या उद्धारकार्याचा साक्षीदार म्हणून जगत आहे का?

मरीयेप्रमाणे आपणही म्हणू शकतो, "पाहा, मी प्रभूचा सेवक/सेविका आहे; तुझ्या शब्दाप्रमाणे मला होवो."

चिंतनासाठी प्रश्न

१. माझ्या जीवनात देवाच्या योजनेपेक्षा माझ्या अपेक्षा अधिक महत्त्वाच्या झाल्या आहेत का?
२. देवाची इच्छा समजण्यासाठी मी किती प्रयत्न करतो?
३. मी माझ्या मुक्तीचा उपयोग इतरांच्या सेवेसाठी करतो का?
४. आपली मंडळी देवाच्या सेवाकार्यामध्ये सहभागी आहे का?
५. आपण "निवडलेले" असल्याचा अभिमान बाळगतो की जबाबदारी स्वीकारतो?
६. समाजातील वंचित आणि पीडित लोकांसाठी आपण ख्रिस्त मंडळीचे दार उघडत आहोत का?
७. येशूने देवाच्या राज्याबद्दल काय शिकवले आहे?
८. इस्राएल आणि ख्रिस्ती मंडळीच्या निवडीमध्ये कोणते साम्य दिसते?
९. मरीयेच्या प्रतिसादातून आपण काय शिकू शकतो?

१०. येशू ख्रिस्ताची उत्तम कबुली

प्रस्तावना

मानवजातीच्या इतिहासात न्याय, सत्य, शांती आणि स्वातंत्र्य यांचा शोध सतत सुरू आहे. अनेक राजे, सत्ताधारी आणि धर्मगुरूंनी न्याय प्रस्थापित करण्याचा दावा केला, परंतु खरा न्याय देवाच्या राज्यामध्येच आढळतो. बायबलमध्ये यशया संदेष्टा देवाच्या सेवकाविषयी भविष्यवाणी करतो की तो राष्ट्रांना न्याय देईल आणि पृथ्वीवर न्याय प्रस्थापित करेपर्यंत निराश होणार नाही. ही भविष्यवाणी येशू ख्रिस्तामध्ये पूर्ण होते. येशू ख्रिस्ताने सत्ता, अधिकार आणि राजकीय राज्य यांपेक्षा सत्य, न्याय, शांती आणि हृदयपरिवर्तन यांवर भर दिला होता. पिलातासमोर त्याने दिलेली "मी सत्याची साक्ष द्यायला आलो आहे" ही कबुली केवळ धार्मिक विधान नव्हते, तर देवाच्या राज्याची घोषणा होती. ही उत्तम कबुली आजही प्रत्येक विश्वासणाऱ्याला न्याय, समानता आणि प्रेमाने जगण्याचे आवाहन करते.

१. देवाचा स्वभाव: न्यायप्रिय देव

देवाचा एक महत्त्वाचा स्वभावगुण म्हणजे न्याय होय. देव पक्षपात करत नाही. जो नीतिमान आहे आणि परमेश्वराची भीती बाळगतो तो देवाला मान्य असतो (प्रेषितांची कृत्ये १०:३४-३५). इस्राएली लोक मिसरमध्ये गुलामगिरीत होते. देवाने त्यांचा आक्रोश ऐकला होता, त्यांचे दु:ख पाहिले होते आणि त्यांची सुटका करण्यासाठी मोशेला पाठवले होते. फारोच्या अन्यायाविरुद्ध देवाने चिन्हे आणि चमत्कारांद्वारे कार्य केले होते. यावरून देव पीडितांच्या बाजूने उभा राहणारा न्यायप्रिय देव आहे हे स्पष्ट होते.

मुख्य मुद्दे

- देव अन्याय सहन करत नाही.
- देव पीडितांचे दु:ख पाहतो आणि ऐकतो.
- देव न्यायासाठी लोकांना निवडतो आणि त्यांच्याकडून कार्य करुन घेतो.

२. येशू ख्रिस्त: न्यायाचा सेवक

यशया संदेष्ट्याने सांगितलेला देवाचा सेवक म्हणजे येशू ख्रिस्त होय. लोकांना अपेक्षा होती की येशू राजकीय राजा बनेल आणि इस्राएल राष्ट्राची सुटका करील. कारण,

- शिमोनाने येशूमध्ये देवाचे तारण पाहिले होते (लूक २:३०-३२).
- हन्नाने यरुशलेमच्या सुटकेची घोषणा केली होती (लूक २:३८).
- लोकांनी येशूला राजा बनवण्याचा प्रयत्न केला होता (योहान ६:१५).
- योहान आणि याकोब यांना त्याच्या राज्यात उच्च स्थान हवे होते (मत्तय २०:२१).

परंतु येशूचा उद्देश वेगळा होता. तो लोकांवर राज्य करण्यासाठी नव्हे तर देवाचे राज्य प्रस्थापित करण्यासाठी आला होता. त्याने देवाच्या राज्याविषयी प्रचार केला होता, आजारी लोकांना बरे केले होते आणि लोकांना पश्चात्ताप करण्याचे आवाहन केले होते.

मुख्य मुद्दे

- येशूचा मार्ग सत्तेचा नव्हता तर सेवकत्वाचा होता.
- त्याने देवाच्या राज्याची घोषणा केली होती.
- त्याचा भर हृदयपरिवर्तनावर होता.

३. पिलातासमोर येशूची उत्तम कबुली

धार्मिक पुढाऱ्यांनी येशूविरुद्ध कट रचला होता आणि त्याला पिलातासमोर आणले होते. पिलाताने विचारले होते, "तू यहुद्यांचा राजा आहेस काय?" तेव्हा येशू म्हणाला होता, "मी सत्याची साक्ष द्यायला आलो आहे." (योहान १८:३७). ही येशूची उत्तम कबुली होती. यापूर्वी त्याने म्हटले होते, "तुम्हाला सत्य कळेल आणि सत्य तुम्हाला मुक्त करील." (योहान ८:३२). येशूसाठी सत्य म्हणजे केवळ शब्द किंवा तत्त्वज्ञान नव्हते. सत्य म्हणजे देवाचे न्यायपूर्ण राज्य, जिथे सर्वांना समान स्थान आहे.

मुख्य मुद्दे

- सत्य मुक्त करणारे आहे.
- सत्य वैयक्तिक आणि सामाजिक दोन्ही आहे.
- सत्य न्याय, शांती आणि समानतेशी संबंधित आहे.

४. देवाच्या राज्याचे स्वरूप

यशया ११:६-८ मध्ये देवाच्या राज्याचे सुंदर चित्र दिले आहे:

- लांडगा आणि कोकरू एकत्र राहतील.
- सिंह आणि वासरू एकत्र राहतील.
- लहान मूल त्यांचे नेतृत्व करील.

हे प्रतीकात्मक चित्र आहे. याचा अर्थ शक्तिशाली आणि दुर्बल, श्रीमंत आणि गरीब, पीडित आणि विजयी लोक एकत्र शांतीने राहतील. जगातील राज्ये सत्ता, अधिकार आणि वर्गभेदावर आधारलेली असतात. पण देवाचे राज्य न्याय, शांती, स्वातंत्र्य आणि समानतेवर आधारलेले आहे.

मुख्य मुद्दे

- देवाचे राज्य सर्वसमावेशक आहे.
- ते शांती आणि समानतेचे राज्य आहे.
- देवाच्या राज्यात शत्रुत्वाला स्थान नाही.

५. आजच्या विश्वासणाऱ्यांसाठी संदेश

येशूची उत्तम कबुली आजच्या काळातही महत्त्वाची आहे. आपण इतरांवर प्रभुत्व गाजवण्यासाठी नाही तर सेवेसाठी बोलावलेले आहोत. देवाने दिलेली सत्ता, संसाधने आणि अधिकार स्वतःची छोटी राज्ये उभारण्यासाठी नव्हे तर देवाचे राज्य प्रस्थापित करण्यासाठी वापरली पाहिजेत.

आपण काय शिकू शकतो?

- एकमेकांसोबत शांतीने राहणे.
- न्याय आणि समानतेसाठी कार्य करणे.
- देवाच्या संसाधनांचा विश्वासू कारभारी म्हणून उपयोग करणे.
- सत्ता नव्हे तर सेवाभाव स्वीकारणे.

सारांश

येशू ख्रिस्ताची उत्तम कबुली म्हणजे सत्य, न्याय आणि देवाच्या राज्याची घोषणा होय. येशूने लोकांवर सत्ता गाजवण्याऐवजी त्यांचे जीवन बदलण्यावर भर दिला. त्याने दाखवून दिले की देवाचे राज्य हे राजकीय सत्ता किंवा भौतिक सामर्थ्यावर आधारित नसून प्रेम, शांती, न्याय आणि समानतेवर आधारित आहे. आज प्रत्येक विश्वासणाऱ्याने स्वतःला विचारले पाहिजे की आपण आपल्या जीवनातून देवाच्या राज्याची साक्ष देत आहोत का? आपण इतरांवर प्रभुत्व गाजवतो की सेवाभावाने जगतो? येशूची उत्तम कबुली आपल्याला सत्याच्या मार्गाने चालण्यास आणि न्यायपूर्ण समाज निर्माण करण्यास प्रेरित करते.

चिंतनासाठी प्रश्न

१. देवाचा न्यायप्रिय स्वभाव इस्राएली लोकांच्या इतिहासातून कसा दिसून येतो?
२. लोकांच्या अपेक्षा आणि येशूचा उद्देश यामध्ये काय फरक होता?
३. "मी सत्याची साक्ष द्यायला आलो आहे" या विधानाचा अर्थ काय आहे?
४. देवाच्या राज्याचे स्वरूप जगातील राज्यांपेक्षा कसे वेगळे आहे?
५. आपण देवाने दिलेली संसाधने कोणत्या हेतूसाठी वापरतो?
६. आजच्या समाजात न्याय, शांती आणि समानता प्रस्थापित करण्यासाठी आपण काय करू शकतो?

११. लेखकाचे मनोगत

साधारणपणे ११वी आणि १२वी (१९८५ ते १९८७) मध्ये शिकत असताना माझे दोन मित्र दलितांसोबत होणाऱ्या भेदभावाबद्दल आणि त्यांच्यावर होत असलेल्या अन्यायाबद्दल मध्ये माझ्याशी बोलायचे. तसेच जातीभेद टाळण्यासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी केलेल्या धर्मपरिवर्तनाबद्दलही ते मला सांगायचे. तोपर्यंत जातीभेद म्हणजे काय, याची मला कल्पना नव्हती. माझ्यासोबत भेदभाव झाला असेलही; परंतु तो जातीभेद होता, याची मला जाणीव झाली नव्हती. त्यांचे बोलणे ऐकून माझ्या मनात जातीवादी लोकांविषयी राग आणि द्वेष निर्माण होऊ लागला होता आणि मीसुद्धा जातीभेद टाळण्यासाठी धर्मपरिवर्तन करण्याचा विचार करू लागलो होतो.

सुरुवातीपासूनच मला ख्रिस्ती धर्माचे आकर्षण होते. त्यामुळे मी ख्रिस्ती धर्म स्वीकारण्याचा विचार करू लागलो होतो. पास्टर पौल मालायाडी यांच्याहस्ते गोरेवाडा येथील तलावामध्ये मी बाप्तिस्मा घेतला आणि स्वतःला ख्रिस्ती समजू लागलो होतो. खरे पाहता, जात, धर्म किंवा नाव बदलण्यासाठी राजपत्रामध्ये (Gazette) नोंद करावी लागते, याची मला कल्पना नव्हती आणि तसे करायला मला कोणी सांगितलेही नव्हते. माझे वर्गमित्र बेरील राजेय्या यांनी मला नागपूरच्या सदर येथील बिशप कॉटन हायस्कूलच्या एका वर्गामध्ये घेण्यात येत असलेल्या युथ फॉर ख्राईस्टच्या सभांमध्ये आणले होते. तेव्हा रेव्ह. सुज्ञान बनसोड नागपूर युथ फॉर ख्राईस्टचे डायरेक्टर होते. तेव्हापासून नागपूर येथील वेगवेगळ्या धार्मिक सभांमध्ये मी हजर राहू लागलो होतो.

पास्टर पौल मालायाडी यांच्याकडे काही दिवस राहिल्यानंतर त्यांनी वाडी येथील प्रकाश इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडिया या संस्थेमध्ये माझी राहण्याची व्यवस्था करून दिली होती. तेव्हा तेथील वॉर्डन ख्रिस्तवासी रेव्ह. विजय पाटील त्यांच्या घरी प्रार्थनेसाठी यायचे. प्रकाश इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडिया येथे एक वर्ष राहून मी आर.ए.सी. (रेफ्रिजरेटर ॲन्ड एअर कंडिशन) चे प्रशिक्षण पूर्ण केले होते. परंतु आर.ए.सी.च्या प्रशिक्षणापेक्षा तेथे घेतले जाणारे धार्मिक शिक्षण मला खूप आवडायचे. त्यामुळे प्रशिक्षण संपल्यानंतर नागपूर युथ फॉर ख्राईस्ट या संस्थेचे तेव्हाचे डायरेक्टर श्री. अण्णा बारसे यांच्यासोबत सेवा करू लागलो होतो. त्यांनीच माझी ओळख गोरेवाडा येथील प्रेम सेवा शिक्षण संस्थेचे संचालक श्री फ्रँक ज्युलीक यांच्याशी करून दिली होती. त्यांनी नंतर मला बंगारापेठ येथील धर्मविद्यालयात शास्त्राभ्यासासाठी पाठवले होते.

बंगारापेठ येथून तीन वर्षे आणि यु.बी.एस., पुणे येथून दोन वर्षे धर्मशिक्षण पूर्ण केल्यानंतर, माझ्या एका मित्राच्या सांगण्यावरून नासिक धर्मप्रांतातील औरंगाबाद जिल्ह्याच्या कचनेर या गावामध्ये मी पाळकीय सेवा करू लागलो होतो. त्या वेळी राईट रेव्ह. डॉ. जॉर्ज नायनन हे नासिक धर्मप्रांताचे बिशप होते. नासिक धर्मप्रांताबद्दल १८४० सी.एन.आय. मंडळीचे पाळक, ख्रिस्तवासी रेव्ह. वायदंडे यांनी दृढीकरणाचे वर्ग सुरू असताना मला सांगितले होते. नासिक धर्मप्रांतात पाळकीय सेवा करत असतांना माझ्या लक्षात आले की ख्रिस्ती लोकसुद्धा जातीवाद पाळतात. तेव्हा मी खूप निराश झालो होतो. जातीवाद टाळण्यासाठी मी धर्मपरिवर्तन केले; परंतु धर्मपरिवर्तन करूनही मला जातीवादाला सामोरे जावे लागले होते. त्यामुळे 'ना घर का, ना घाट का' आणि 'आसमान से गिरे, खजूर में अटके' अशी माझी स्थिती झाली होती. माझी परिस्थिती पाहून बिशप जॉर्ज नायनन यांनी मला बिशप्स कॉलेज, कलकत्ता येथे उच्च धर्मशिक्षणासाठी पाठवले होते. तेथे मी भारतातील आणि विशेषतः महाराष्ट्रातील ख्रिस्ती लोकांचा अभ्यास करू लागलो होतो. तेव्हा माझ्या लक्षात आले की मिशनऱ्यांच्या काळात मांग, महार आणि चांभार अशा दलित समाजातील तसेच

आदिवासी समाजातील अनेक लोकांनी धर्मपरिवर्तन केले आहे. हे समजल्यावर माझे समाधान झाले होते, कारण जातीवाद टाळण्यासाठी धर्मपरिवर्तन केलेला मी एकटाच नव्हतो; माझ्यासारखे अनेकजण होते.

कलकत्ता येथील बिशप्स कॉलेजमध्ये धर्मशिक्षण घेत असताना 'दलित लिबरेशन थिऑलॉजी' (दलित मुक्तीचे धर्मशास्त्र) या विषयावर मी शोधनिबंध (थिसिस) लिहू लागलो होतो. तेव्हा माझ्या लक्षात आले की केवळ नावापुरते धर्मपरिवर्तन करणे पुरेसे नसून त्यासोबत मनपरिवर्तनही आवश्यक आहे.

फक्त जातीवाद टाळण्यासाठी धर्मपरिवर्तन केल्यामुळेच ख्रिस्ती मंडळ्यांमध्ये नामधारीपणा निर्माण झालेला आहे. अनेकांनी देवाचा स्वीकार न करता केवळ धर्माचा स्वीकार केला आहे. त्यामुळे मंडळ्यांमध्ये सेवाकार्याचा अभाव दिसून येतो आणि त्यामुळेच कित्येक मंडळ्या स्थिरावलेल्या दिसून येतात. त्यांच्यामध्ये सुवार्ता प्रचाराची तळमळ दिसून येत नाही. कारण मंडळीला देवाने त्यांच्या आणि त्यांच्या पूर्वजांच्या जीवनात केलेल्या उद्धारकार्याची आठवण राहीलेली नाही आणि त्याची त्यांना जाणीवही नाही. मंडळीने सुवार्ता प्रचारामध्ये पुढाकार घेण्यासाठी देवाने तिच्या आणि तिच्या पूर्वजांच्या जीवनात केलेल्या उद्धारकार्याची आठवण करणे आवश्यक आहे. याच उद्देशाने *'समकालीन विषय आणि ख्रिस्ती धर्मशास्त्र – भाग १'* हे पुस्तक तयार करण्यात आले आहे.

धर्मपरिवर्तनानंतरचे माझे जीवन मात्र खूप संघर्षमय झाले. जसे इस्राएली लोकांना मिसर देशातून बाहेर पडून वाळवंटातून प्रवास करावा लागला होता, तसे मलाही संघर्ष, अपमान, निंदा आणि दुःख यांच्या वाळवंटातून जावे लागले. परंतु माझ्यासाठी ते आवश्यक होते. कारण धर्मपरिवर्तनानंतर मी गर्व करु लागलो होतो. स्वतःला कोणीतरी विशेष समजू लागलो होतो आणि पूर्वीचे दिवस विसरू लागलो होतो. स्तोत्रकर्ता म्हणतो त्याप्रमाणे, *"मी पीडित झाल्याने माझे बरे झाले; कारण त्यामुळे मी परमेश्वराचे नियम शिकलो"* (११९:७१). माझा अपमान झाला नसता, माझी निंदा झाली नसती, तर मला माझी चूक लक्षात आली नसती. मला देवाच्या कृपेची आणि त्याच्या योजनेची जाणीवही झाली नसती.

देवाने आपल्या सामर्थ्यशाली भुजांद्वारे, चिन्हे व चमत्कार यांच्या साहाय्याने यहूदी लोकांना मिसर देशाच्या गुलामीतून सोडवले होते आणि सिनाय पर्वताजवळ त्यांच्याशी करार करून, त्यांना 'स्वतःचे लोक' होण्याचा सन्मान दिला होता (निर्गम १९:१–६). कारण गुलामीमुळे त्यांना लोक म्हणूनसुद्धा जगण्याचा सन्मान नव्हता. तसेच देवाचे उद्धारकार्य जगासमोर प्रगट करावे म्हणून देवाने त्यांची निवड केली होती (यशया ४९:६). परंतु ते स्वार्थी आणि स्वकेंद्रित बनले. ख्रिस्ती मंडळीने त्यांच्यासारखे होऊ नये; उलट सुवार्ता सांगण्याद्वारे देवाचे उद्धारकार्य जगासमोर प्रगट करावे. भारतीय (दलित) ख्रिस्ती लोकांसाठी धर्मपरिवर्तन हा निर्गमाचा अनुभव आहे. धर्मपरिवर्तनाद्वारे देवाने त्यांना जातीव्यवस्थेच्या बंधनातून मुक्त करून सन्मानाचे जीवन जगण्याच्या 'दूधामधाने वाहणाऱ्या देशाकडे' वाटचाल करायला प्रेरीत केले आहे.